

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-250 30 00

www.hkr.se

Examensarbete, 15 hp, för

Kandidatexamen i företagsekonomi: Bank och finans

VT 2022

Fakulteten för ekonomi

Kapitalmarknaden reagerar - gör du?

En studie om privatinvesterares
reaktioner på världsnyheter.

Simon Jönsson & Axel Liljenberg

Författare

Simon Jönsson & Axel Liljenberg

Titel

Kapitalmarknaden reagerar – gör du? En studie om privatinvesterares reaktioner på världsnyheter.

Engelsk titel

The capital market reacts – do you? A study of private investors' reactions on world news.

Handledare

Martin Abrahamson

Bedömande lärare

Emil Numminen

Examinator

Heléne Tjärnemo

Sammanfattning

Den här studien behandlar indexrörelser samt privatinvesterares reaktioner i samband med tre världsnyheter: kriget i Ukraina, Covid-19 pandemin och terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm. Vi delar upp privatinvesterarna i fyra olika segment: kön, ålder, utbildning samt hemvist. Därefter bedriver vi jämförelser inom segmenten med tre variabler: risknivå, reaktion och motivering. Syftet med segmenten och jämförelserna är att utskilja likheter eller skillnader mellan olika grupper av privatinvesterare. Studiens datainsamling bedrevs genom en enkät som distribuerats digitalt. För att besvara studiens olika delar har behavioral finance och effektiva marknadshypotesen ställts i förhållande till respondenternas enkätsvar samt indexrörelserna. Utifrån detta fann vi att respondenternas reaktioner inte stämde överens med två av de tre studerade indexrörelserna. Av resultatet har det även framkommit vissa skillnader inom kön, ålder samt utbildning. Samtidigt visade sig hemvist inte spela någon roll sett till

reaktion på kapitalmarknaden eller motivering för reaktionen. Utifrån variablerna fann vi att privatinvestorer i vissa situationer reagerar begränsat rationellt, där män, yngre, högskoleutbildade och ekonomer visat sig vara mer riskbenägna samt optimistiska vid sämre marknadsförhållanden. Utöver det här fann vi även att kvinnor och äldre i större utsträckning undviker risk i förhållande till sina motparter.

Ämnesord

Behavioral finance, Effektiva marknadshypotesen, Ekonomi, Rationalitet, Reaktion, Risk, Segmentering, Världsnyheter.

Author

Simon Jönsson & Axel Liljenberg

Title

The capital market reacts – do you? A study of private investors' reactions on world news.

Supervisor

Martin Abrahamson

Assessing teacher

Emil Numminen

Examiner

Heléne Tjärnemo

Abstract

This study attends to index movements and private investors' reactions in the context of three world news: the war in Ukraine, the Covid-19 pandemic, and the terrorist attack on Drottninggatan in Stockholm. We divide the private investors into four different segments: gender, age, education, and domicile. Next, we conduct comparisons within the segments with three variables: risk level, reaction, and rationale. The purpose of the segments and comparisons is to distinguish similarities or differences between different groups of private investors. The study's data collection was conducted through a questionnaire which was distributed digitally. In order to answer the different parts of the study, behavioral finance and the effective market hypothesis have been set in relation to the respondents' survey responses and the index movements. Based on this, we found that the respondents' reactions did not match two of the three movements that was studied. The results have also revealed some differences in gender, age, and education. While domicile was found to play no role in terms of reaction in the capital market or rationale for the reaction. Based on the variables, we found that in certain situations, private investors react in a limited rational behavior, where men, younger people, college graduates and economists have shown themselves to be more risk-prone and

optimistic in poorer market conditions. In addition to this, we also found that women and elderly people avoid risk to a greater extent in relation to their counterparts.

Keywords

Behavioral finance, The Efficient market hypothesis, Economy, Rationality, Reaction, Risk, Segmentation, World news.

Förord

Först och främst skulle vi vilja rikta tacksamhet till vår handledare Martin Abrahamson, som under kursens gång har väglett oss och gett värdefulla råd. Vi tackar även Pierre Carbonnier för det stöd han har givit i samband med statistiken, samt Annica Nilsson som bidragit till uppsatsens grammatik och struktur. Slutligen vill vi tacka samtliga respondenter för deras medverkan, vilka möjliggjorde den här uppsatsen.

Tack för all hjälp.

Kristianstad, 2022.

Simon Jönsson

Axel Liljenberg

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 <i>Problematisering</i>	2
1.2 <i>Syfte</i>	3
1.3 <i>Forskningsfråga</i>	4
2. Teoretisk referensram	5
2.1 <i>Behavioral finance</i>	5
2.2 <i>Privatinvesterarens förväntade reaktion</i>	6
2.2.1 <i>Begränsat rationell</i>	6
2.2.2 <i>Prospektteorin</i>	6
2.3 <i>Effektiva marknadshypotesen</i>	8
2.3.1 <i>Ineffektiv marknad</i>	9
2.4 <i>Psykologiska och sociologiska faktorer</i>	10
2.4.1 <i>Anomalier</i>	10
3. Metod	13
3.1 <i>Enkätens struktur</i>	13
3.1.1 <i>Presentationsfrågor</i>	13
3.1.2 <i>Experimentfrågor</i>	13
3.1.3 <i>Nyhetsfrågor</i>	14
3.2 <i>Urval</i>	14
3.3 <i>OMXSPI</i>	16
3.4 <i>Reliabilitet</i>	19
3.5 <i>Validitet</i>	19
4. Resultat	20
4.1 <i>Enkät svar</i>	20

4.1.1 Presentationsfrågorna	20
4.1.2 Experimentfrågorna.....	25
4.1.3 Nyhetsfrågorna.....	26
4.2 Jämförelser.....	27
4.2.1 Kön.....	27
4.2.2 Ålder.....	29
4.2.3 Utbildningsnivå.....	31
4.2.4 Hemvist.....	34
5. Analys.....	37
5.1 Analys av OMXSPI.....	37
5.2 Analys av privatinvesterarens reaktion.....	38
5.3 Analys av jämförelser.....	40
6. Slutsatser.....	43
6.1 Kritik till studie	44
6.2 Förslag på framtida studier	44
7. Litteraturförteckning.....	46
8. Bilagor.....	49
8.1 Tabeller	49
8.1.1 Jämförelser, kön och reaktion.....	49
8.1.2 Jämförelser, kön och motivering.....	49
8.1.3 Jämförelser, ålder och reaktion.....	50
8.1.4 Jämförelser, ålder och motivering.....	50
8.1.5 Jämförelser, utbildning och reaktion.....	51
8.1.6 Jämförelser, utbildning och motivering.....	52
8.1.7 Jämförelser, hemvist och motivering.....	53

8.2 Enkätfrågor	54
8.2.1 Presentationsfrågor	54
8.2.2 Experimentfrågor	59
8.2.3 Nyhetsfrågor.....	60

Figurförteckning

Figur 1. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2016 – maj 2022, (Nasdaq, 2022).....	1
Figur 2. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2021 – maj 2022, (Nasdaq, 2022).....	17
Figur 3. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2019 – maj 2020, (Nasdaq, 2022).....	18
Figur 4. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2016 – maj 2017, (Nasdaq, 2022).....	18
Figur 5. Vanligaste kombinationen av värdepapper sett till antal.	21
Figur 6. Portföljbredd sett till antal värdepapper.....	22
Figur 7. Respondenternas kapitalfördelning i fonder, (fråga 9).	23
Figur 8. Respondenternas kapitalfördelning i aktier, (fråga 10).	23
Figur 9. Respondenternas kapitalfördelning i andra värdepapper, (fråga 11).....	24
Figur 10. Respondenternas informationskällor vid investeringsbeslut, (fråga 12).	24
Figur 11. Respondenternas föredragna risknivå.....	25
Figur 12. Respondenternas föredragna placeringshorisont.	25

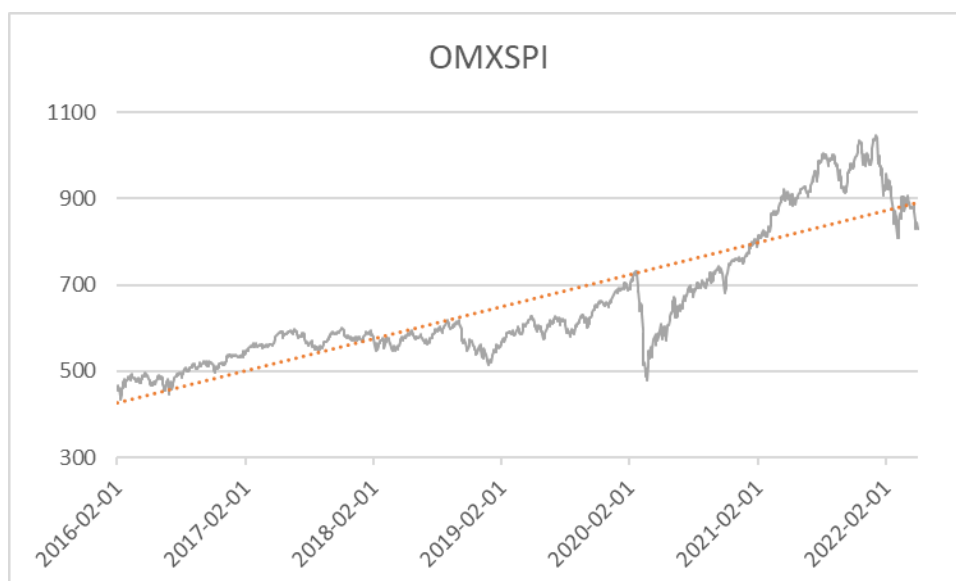
Tabellförteckning

Tabell 1. Jämförelse, kön och risknivå.	28
Tabell 2. Jämförelse, ålder och risknivå.	29
Tabell 3. Jämförelse, utbildning (högskola) och risknivå.	31
Tabell 4. Jämförelse, utbildning (ekonomisk) och risknivå.	32
Tabell 5. Jämförelse, hemvist och risknivå.	34
Tabell 6. Jämförelse, hemvist och reaktion på kriget i Ukraina.	35
Tabell 7. Jämförelse, hemvist och reaktion på Covid-19 pandemin.....	35
Tabell 8. Jämförelse, hemvist och reaktion på terrorattentatet på Drottninggatan.	35
Tabell 9. Jämförelse, hemvist och motivering för att man sålde.	36
Tabell 10. Jämförelse, hemvist och motivering för att man köpte.	36

1. Inledning

Tidigare i historien har börskrascher drabbat länder, företag och privatinvestorer, vilket orsakat förödande konsekvenser för den globala ekonomin. Wall Street-kraschen 1929, även kallad "svarta torsdagen", var startskottet på en av århundradets värsta ekonomiska kriser. New York-börsen sjönk inom loppet av en vecka med 40 procent och tre år senare, i juli 1932, hade börsen sjunkit med ytterligare 89 procent. Efter kraschen 1929 har historien upprepat sig flera gånger och nya kriser har inträffat: fastighetskrisen 1990, IT-kraschen 2000 och finanskrisen 2008 (Wedin, 2016). Då kapitalmarknader, liksom övriga marknader, består av mänskliga aktörer är det oundvikligt att det mänskliga beteendet sätter sin prägel på hur marknaden och dess prisnivåer, utvecklas.

I kontrast till de ekonomiska händelserna ovan har världsnyheter, som inte nödvändigtvis är ekonomiskt betingade, återigen satt kapitalmarknaden på prov av andra anledningar. Svenska privatinvestorer har under en femårsperiod exponerats för världsnyheter, så som terrorattentatet vid Drottninggatan i Stockholm, Covid-19 pandemin och den rådande invasionen av Ukraina. I samband med världsnyheter avseende Covid-19 och Ukraina har stora fluktuationer kunnat utläsas på det svenska indexet OMX Stockholm PI (OMXSPI), vilket även kan utläsas i figuren nedan i form av två kraftiga trendsiftningar (Nasdaq, 2022).

Figur 1. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2016 – maj 2022, (Nasdaq, 2022).

Utifrån klassisk finansiell teori har forskare länge utgått från att marknaden är effektiv och att investeraren förväntas utnyttja all befintlig information som finns på marknaden, detta för att åstadkomma en rationell förväntan sett till marknads värdeutveckling (Fama, 1970). Teorin om effektiva marknader har även förutsatt att människan är fullt rationell vid beslutsfattande, vilket psykologer sedan länge ställt sig frågande till (Nofsinger, 2017). Av denna anledning har forskningen kring *behavioral finance* på senare år blivit en viktig referenspunkt för mänskligt beteende på kapitalmarknaden (Shiller, From Efficient Markets Theory to Behavioral Finance , 2003)(Shiller 2003).

1.1 **Problematisering**

Att marknaden som helhet har reagerat på världsnyheter avseende Covid-19 pandemin och invasionen av Ukraina råder det inga tvivel om. Sett till den svenska kapitalmarknaden har kraftiga nedgångar noterats i samband med dessa händelser. Dock saknas det undersökningar huruvida svenska privatinvestorer reagerade på kapitalmarknaden då världsnyheter var som mest aktuella.

Även tidigare i historien har vi drabbats av ekonomiska kriser som vidare lett till börskrascher. Vad många av dessa börskrascher har gemensamt är att de påverkats av människans misslyckande, såsom under 1500-talet då vanliga människor började spekulera i priser på tulpanmarknaden (Gyllenram, 2001). Men även i modern tid har vi stött på börskrascher som lånespekulationen i fastigheter under 1990-talet och IT-bubblan mellan åren 1999 och 2000, där båda händelserna slutade i börskrascher och medförde stora konsekvenser för världsekonomin (Alfredsson, 2002).

Med anledning till händelserna ovan finns tidigare studier som påvisar att priser, på kapitalmarknaden, tidvis rör sig på ett sådant sätt som inte alltid kan förklaras med hjälp av fundamentala faktorer. På senare år har dessa svängningar relaterats till andra faktorer såsom det psykologiska beteendet. För hur ligger det egentligen till,

kan marknaden ständigt vara fullständigt rationell och effektiv som Eugene Fama (1979) förutsatt genom den effektiva marknadshypotesen eller finns det andra faktorer och händelser som påverkar hur privatinvesterare väljer att reagera på kapitalmarknaden. Till exempel har både Kahman och Tversky (1979) samt Thaler (1980) konstaterat att människan är begränsat rationell snarare än fullständigt rationell vid beslutsfattande.

Trots att det psykologiska beteendet idag är ett väl forskat ämne inom finansteori finns det svårigheter att visa hur, varför och på vilket sätt psykologiska faktorer påverkar kapitalmarknaden och dess handlande (Shiller, 2003). Bland annat har rädsla visat sig vara den mest utforskade, men också den starkaste känslan att reagera på kapitalmarknaden (Griffith, Najand, & Shen, 2020). Med anledningen till detta är det intressant att fundera på hur olika svenska privatinvesterare reagerar på världsnyheter som skakat om kapitalmarknaden och väckt många människors känslor. Eftersom världsnyheterna inte har en lika tydlig ekonomisk koppling, likt tidigare finansiella kriser, kommer studien därför undersöka om och i så fall hur, privatinvesterare *reagerar* på världsnyheter på kapitalmarknaden. Vårt huvudsakliga bidrag väntas bestå av att hitta samband, eller skillnader mellan privatinvesterare enligt faktorerna; *kön, ålder, utbildningsnivå och geografisk hemvist*. Därtill kommer även övriga faktorer så som riskkategori, reaktionsbenägenhet samt motivering att utforskas.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka och skapa en bild av hur svenska privatinvesterare reagerar på den svenska kapitalmarknaden vid moderna världsnyheter som inte nödvändigtvis är ekonomiskt betingade i grund och botten. I studien kommer aspekterna *kön, ålder, utbildning och geografisk hemvist* undersökas för att kartlägga eventuella skillnader eller likheter mellan privatinvesterare. Genom att jämföra privatinvesterarnas reaktioner på världsnyheter med tillhörande rörelse i indexet OMX Stockholm PI, ges förutsättningar för vidare förståelse kring privatinvesterares reaktioner på världsnyheter.

1.3 Forskningsfråga

Reagerar svenska privatinvesterare olika på kapitalmarknaden beroende på kön, ålder, utbildning eller hemvist vid världsnyheter? Överensstämmer tidigare forskning och teorier med privatinvesterarnas reaktioner samt rörelserna i OMXSPI?

2. Teoretisk referensram

I den teoretiska referensramen kommer tidigare forskning, teorier och modeller presenteras. Skälet för det är att skapa en djupare förståelse kring hur och varför privatinvesterare reagerar på kapitalmarknaden vid ny tillkommen information. För att göra detta möjligt kommer delar av forskningen kring Behavioral finance och Effektiva marknads hypotesen att presenteras.

2.1 Behavioral finance

På 1990-talet började allt fler forskare diskutera ekonomi ur ett bredare samhällsvetenskapligt perspektiv, vilket idag benämns som *behavioral finance*. Inom ramen för *behavioral finance* tas inte enbart det samhällsvetenskapliga perspektivet i beaktning, utan även psykologiska och sociologiska aspekter. Forskningen inom *behavioral finance* har blivit ett av de mer essentiella forskningsprogrammen, med en klar motsättning till mycket inom teorin om effektiva marknader (Shiller, 2003).

Shiller (2003) förklarade att den akademiska diskussionen på 1990-talet flyttades från att enbart handla om ekonometriska analyser om priser, utdelningar och inkomster, till att i stället börja utveckla modeller för mänsklig psykologi kopplat till finansmarknader. Således behandlar *behavioral finance* initialt hur riktiga människor tar beslut med utgångsläget att människor inte alltid är rationella, vilket de klassiska, finansiella teorierna tidigare har ignorerat. Av denna anledning blir forskningen av och kring behavioral finance en viktig referens i denna studie för att förklara, men också för att finna likheter såväl skillnader hur människan reagerar och tar beslut. Vidare kan *behavioral finance* delas in i två grundläggande segment, den kognitiva psykologin och marknadens ineffektivitet (Bodie, Kane, & Marcus, 2018).

Sett till den kognitiva forskningen har förgrundsfigurena Thaler, Tversky och Kahneman haft stor inverkan, vilket också uppmärksammats på senare år. Det andra segmentet, angående den ineffektiva marknaden, har Shleifer, Haugen och Shiller i synnerhet spelat en central roll (Kungliga Vetenskapsakademien, 2017).

2.2 Privatinvesterarens förväntade reaktion

I detta avsnitt kommer förutsättningar om människan som en rationell gestalt att redovisas med hänsyn till traditionell ekonomisk teori. Därefter kommer Prospektteorin presenteras för att visa människan som begränsat rationell vid beslutsfattande. Teorierna har valts för att skapa en förståelse hur människan förväntas och har reagerat vid tidigare forskning. Därmed kommer teorierna nedan vara av stor vikt för att förklara och förstå varför samt hur människor reagerar eller inte reagerar vid olika situationer.

2.2.1 Begränsat rationell

Inom den finansiella teorin har akademien länge förutsatt att människor agerar rationell och förväntas maximera sin nytta. Dessa antaganden har sedermera lett till en uppsjö av olika teorier, däribland Famas Effektiva marknadshypotes. Psykologer har under lång tid kunnat urskilja dessa antaganden som felaktiga, vilket de förklarat genom att människor ofta uppträder irrationellt och gör förutsägbara fel (Nofsinger, 2017).

Inom akademien har teorin om förväntad nytta blivit en vedertagen modell för rationella val (Kahneman & Tversky, 1979). Teorin om förväntad nytta härleddes av von Neumann och Morgenstern (1944) som ett kriterium för rationellt beslutsfattande och är än idag ett riktmärke för hur individer agerar. Samtidigt påpekade Maurice Allais redan 1951, att faktiskt beteende i vissa situationer systematiskt skiljer sig från förutsägelserna om teorin av förväntad nytta (Allais, 1953).

2.2.2 Prospektteorin

En av teorierna som bidragit till den kognitiva forskningen, inom *behavioral finance*, är prospektteorin. Upphovsmännen Kahneman och Tversky (1979) syfte med teorin var att beskriva hur individers faktiska beteende är vid riskfyllda beslut, vilket motiverats genom ett antal fynd om hur människor systematiskt bryter mot förutsägelserna inom teorin om förväntad nytta.

Thaler (1980) har vidare, som första ekonom, tillämpat prospektteorin på ekonomiska frågor och problem, medan Kahneman och Tversky (1979) fokuserat på riskfyllda beslut. Genom teorin kunde Thaler (1980) visa vikten av referenspunkter och förlustaversion i deterministiska miljöer. Samtidigt har Thaler (2005) även, genom prospektteorin, förklarat människan som begränsat rationell vid beslutsfattande. I denna studie används prospektteorin för att förklara människans beteende och reaktion när börsen går upp och ned, då kapitalmarknaden präglats av upp- och nedgångar vid våra valda världsnyheter.

I Prospektteorin är beslut likvärdigt med risktagande och ses som ett val mellan förväntade utfall och chansning. Beslutsprocessen kan sedan delas in i två steg, värdefunktionen och viktfunktionen. I värdefunktionen bildas en referenspunkt utifrån omständigheter, handlingar och utfall, där en positiv avvikelse från referenspunkten uppfattas som en vinst och en negativ avvikelse som en förlust. I viktfunktionen realiserar den subjektiva utvärderingen av utfallen, där utfallet med högst värde väljs (Kahneman & Tversky, 1979). Som tidigare nämnt har forskningen kring prospektteorin främst använts för att förklara hur människor tenderar att reagera, sett till risktagande, vid vinster och förluster, vilket kan likställas med en börsnedgång och uppgång. I studien tolkar vi en börsnedgång som en förlust och en börsuppgång som en vinst, det vill säga en negativ och positiv avvikelse från referenspunkten som är vårt jämförelseindex OMXSPI.

Vidare har Kahneman och Tversky genom olika experiment om förväntade utfall bevisat att människan är riskavert i situationer med säkra vinster och riskbenägen i situationer med säkra förluster. Beteendet har vidare förklarats som inkonsekvent med antagandet att individer är rationella vid beslutsfattande (Kahneman & Tversky, 1979).

Riskaversion

Begreppet riskversion behandlar hur benägna investerare är att bära risk och är en viktig grund för att förklara huruvida respondenterna i denna studie ser på risk, samt för att förklara varför respondenten reagerar som de gör. Investerare tenderar vid sämre marknadsförhållanden vara mindre benägna att bära risk än vid bra marknadsförhållanden. Till exempel, efter en finansiell förlust tenderar människan

att bli mindre benägen att bära risk och på samma sätt är människor mer tillfreds att ta större risker efter stora vinster (Nofsinger, 2017).

Förlustaversion

När det kommer till att förlora pengar eller göra ett dåligt köp kan detta vara svårt att inse eller acceptera och likadant gäller vid handel på kapitalmarknaden. I tidigare studier har individer visat sig ha svårt att sälja en aktie som gått dåligt med anledningen till att erkänna en misslyckad investering (Shefrin, 2002). På samma sätt har Gyllenram (2001) förklarat att förlora pengar ger en större olust än tillredelsen att tjäna pengar, vilket också är en förklaring till varför människan väljer att reagera som de gör sett Kahman och Tversky (1979) forskning om prospektteorin.

Hersh Shefrin och Meir Statman har också använt prospektteorin och kommit fram till att människor i många fall reagerar väldigt snabbt och säljer av aktier som går bra, därtill långsammare vid aktier som går sämre (Shefrin, 2002). Trots människans rädsla för att förlora pengar är förlustaversion svårt att påvisa i verkligheten menar Shefrin (2002) och hänvisar till Lorey Gross handbok till aktiemäklare från 1982. I handboken förklarar Lorey Gross (1982) att människan sällan vill sälja vid en stor förlust med hoppet att gå jämt ut i framtiden (Shefrin, 2002).

2.3 Effektiva marknadshypotesen

1970 skrev Fama om den *effektiva marknadshypotesen* med utgångspunkterna att finansiella marknader är effektiva och att tillgångars pris återspeglar all tillgänglig information som finns på marknaden (Fama, 1970). Teorin om effektiva marknader utgår även från att människan är rationell (Thaler, 2005).

För att en effektiv marknad ska existera måste tre villkor vara uppfyllda. *Det första* villkoret innebär att det inte finns några transaktionskostnader. *Det andra* villkoret menar att alla marknadsaktörer ska kostnadsfritt ha åtkomst till information. *Det*

tredje villkoret, och det mest relevanta för vår studie, medför att den nuvarande informationen hänger ihop med det nuvarande marknadspriset och att det framtida priset reflekteras av den nya information som åligger marknaden (Fama, 1970).

Den effektiva marknadshypotesen kan, enligt Fama (1970), delas upp i tre olika nivåer med hänsyn till hur mycket information som återspeglar marknaden och dess aktiepriser, det vill säga hur pass effektiv marknaden är:

- **Svagt effektiv**, aktiepriset återspeglar all tillgänglig information som finns på marknaden.
- **Semi-starkt effektiv**, aktiepriset återspeglar all publik information som finns på marknaden.
- **Starkt effektiv**, aktiepriset återspeglar all tillgänglig information som finns på marknaden, publik eller ej.

2.3.1 Ineffektiv marknad

Likt tidigare nämnda personer är Shiller (2003) även en kritiker av den effektiva marknadshypotesen. Det här exemplifierar han genom “Smart Money vs. Ordinary Investors”, det vill säga en interaktion mellan karaktärer han döpt till *smarta pengar* och *vanliga investerare* som utgör en ineffektiv marknad.

Teorin om effektiva marknader hävdar, att när *irrationella optimister* köper en aktie, *säljer smarta pengar*, samtidigt då *irrationella pessimister* säljer en aktie, *köper smarta pengar*. Då dessa handlingar sker parallellt, tar de ut varandra och därför påverkas inte marknadspriset. Däremot, inom finanst teori, innebär det här inte nödvändigtvis att smarta pengar *till fullo* kompenserar de vanliga investerarnas inverkan, därför är det på senare år lång ifrån klart att smarta pengar har makten att driva marknadspriserna till fundamentala värden (Shiller, 2003).

Vidare förklarar Shiller att kritiken även får stöd av De Long, Shleifer, Summers och Waldman, som tillika menar att smarta pengar omöjligt kan kompensera alla effekter från irrationella investerare. Detta eftersom *smarta pengar* oroas över risken som genereras av de *irrationella investerarna*, därmed är de *smarta pengarna* inte redo att fullt ut kompensera de *vanliga investerarnas* beslutsfattande som baserats på optimism eller pessimism (Shiller, 2003)

2.4 Psykologiska och sociologiska faktorer

Trots människans förväntade reaktioner finns det andra faktorer som påverkar hur privatinvesteraren väljer att reagera. Detta har Shiller (2003), som tidigare nämnt, förklarat genom psykologiska och sociologiska faktorer som på senare år har kommit att spela en väsentlig roll för hur privatinvesterare reagerar på kapitalmarknaden.

2.4.1 Anomalier

En anomalier är när något avviker från det som anses vara normalt och kan i många fall ses som ett brott mot vad vetenskapen åstadkommit då teorier, experiment och slutsatser i stället påvisat det motsatta vad vetenskapen påvisat (NE 2022). Därför är det ibland ofrånkomligt att tänka nytt och gå vidare, likt diskussionen om effektiva och ineffektiva marknader och huruvida människan är fullt eller begränsat rationell. Som vi nämnde tidigare har finansiell teori förutsatt att marknader var effektiva och att människan agerar fullt rationellt, detta har på senare tid kallats för anomalier. Akademin har därmed ifrågasatt de klassiska teorierna och om teorierna verkligen kan förklara varför marknaden reagerar som den gör. Med anledning till anomalier har forskningen inom mänsklig psykologi blivit alltmer relevant för att förklara kapitalmarknadens utveckling (Shefrin, 2002).

Börsbubblor

Börsbubblor sker, menar Gyllenram (2001), när marknaden möts av en kraftig reaktion eller en slags överraskning. Börsbubblor har ofta skett i samband med långa perioder av uppgångar på marknaden med plötsliga nedgångar som sedan lett och utvecklats till krascher (Wärneryd, 2001). I inledningen presenterades ett antal börskrascher men den kanske mest kända börsbubblan var tulpanbubblan som började under 1500-talet och slutade år 1636. Under perioden fanns det en hög efterfrågan på tulpaner, därmed började spekulanter handla med tulpaner med syfte att tjäna pengar. Efterfrågan var så hög att nya instrument tog fart för att effektivisera handeln, där en tulpanlök kunde säljas för miljontals kronor sett till dagens valuta (Fagerfjäll, 2003). På grund av den höga efterfrågan skapades orimliga förväntningar, speciellt i nederländarna, att priset skulle fortsätta öka

snarare än minska, denna förväntad skulle dock mötas med en viss pessimism. Med pessimismen följde också priset på tulpaner, vilket skapade ett kraftigt ras och sedermera en krasch med stora konsekvenser för den nederländska ekonomin (Gyllenram, 2001).

Sedan tulpanbubblan har världen men även Sverige stött på nya krascher på kapitalmarknaden. Under 1980-talet skapades det en lånespekulation utav fastigheter, vilket skapade bostadskris och slutligen en bostadskrasch i slutet på 1980-talet. Men en börsbubbla som de flesta idag känner till var IT-bubblan i slutet på 1990-talet, där IT-bolagen steg i ofantliga proportioner och likaså efterfrågan på IT-bolagen. Likt tulpanbubblan började aktiepriserna, i mars år 2000, hos IT-bolagen sjunka, vilket skapade ett värdefall motsvarande 70 000 miljarder dollar sett till samtliga aktiemarknader i världen (Alfredsson, 2002).

På grund av dess stora konsekvenser har börsbubblor blivit ett intressant ämne för ekonomer och forskare att utforska varför börsbubblor uppstår. Två förklaringar har varit teorin om förväntad nytta och effektiva marknadshypotesen som menade att marknaden mötts av ny information, vilket sedermera utvecklade en börskrasch. Slutsatserna har blivit ifrågasatta eftersom det inte kunnat utläsas någon ny information av sådan karaktär under perioden. Därför har börsbubblorna i stället förklarats med hänsyn till psykologiska faktorer (Wärneryd, 2001). Vidare har Shiller (2000) förklarat att börsbubblor ofta är relaterat till flockbeteende på kapitalmarknaden.

Flockbeteende

Människan har sedan långt tillbaka anslutit sig till varandra och levt i flockar, vilket förr i tiden var mer en regel än undantag för den enskilde människans överlevnad. Därför är det inte heller idag, i det moderna samhället, några konstigheter att sluta sig samman, vilket ger människan en känsla av acceptans och gemenskap (Gyllenram, 2001). Ett flockbeteende kan utmärkas genom dess kollektiva tänkande, vilket får den enskilde att tänka, reagera och känna på ett annat sätt jämfört med hur de skulle agerat som en enskild individ (Le Bon, 1982). Under de senare åren har flockbeteende visat sig bli alltmer vanligt på kapitalmarknaden,

vilket också styrks av kapitalmarknadens utveckling. Till exempel har det vid positiva nyheter och utvecklingar, på kapitalmarknaden, bildats en gemensam reaktion, från privatinvesterarna, att börserna ska försätta uppåt (Alfredsson, 2000). Beteendet har gått att identifiera vid oförutsedda händelser, då privatinvesterarnas olika meningar svalnat för att i stället övergå till en gemensam uppfattning av situationen (Gyllenram, 2001). En annan bidragande faktor till flockbeteendet, förklarar Alfredsson (2000), är när medier och analytiker också hakar på den rådande trenden. På så sätt behöver flockbeteendet inte ske genom fysisk kontakt, utan kan i stället ersättas av TV, tidningar och datorer (Gyllenram, 2001).

3. Metod

Datainsamlingen för den här studien har genomförts via en enkät som distribuerats digitalt via Facebook och mejl.

3.1 Enkätens struktur

Denscombe (2018) förklarar att surveyundersökningar via internet snabbar upp datahanteringen och vidgar den geografiska täckningen samt att metodvalet är tidsbesparande för studien. Valet av metod berodde framför allt på möjligheten att genomföra en så bred datainsamling som möjligt. På Facebook delades enkäten vidare av sammanlagt 12 personer, vilket i kombination med mejldelningar till närstående, resulterade i sammanlagt 125 enkätsvar.

Vidare bestod enkäten av 30 frågor, varav 27 i form av flervalrutor, två kryssrutor samt en fråga då respondenterna angav sin ålder i fritext. Enkäten var indelad i tre avsnitt med olika funktioner för vår datainsamling (se bilaga 8.2).

3.1.1. Presentationsfrågor

Det första avsnittet (fråga 1 till 14) handlade om att skapa en bild av investeraren, genom presentationsfrågor som bland annat behandlar; kön, ålder, hemvist, utbildningsnivå och portföljsammansättning. Dessa frågor var av särskild vikt för vår studie, då svaren i det här avsnittet hade som syfte att bidra till vår segmentering utav investerarna (se bilaga 8.2.1).

3.1.2. Experimentfrågor

Det andra avsnittet avsåg experimentfrågor (fråga 15 till 20), det vill säga frågor som syftade till att få respondenterna att tänka efter och reflektera över sig själv. Vi ställde bland annat frågor angående respondenternas egen uppfattning kring sin kunskapsnivå, rationalitet och resonemang vid dilemman. Dessa frågor hade som syfte att ge en bild av investerarens självinsikt och benägenhet att agera rationellt. Vår förhoppning med avsnittet var således att se samband, eller skillnader, mellan en investerares självbild och hur de svarar i det tredje avsnittet (se bilaga 8.2.2).

3.1.3. Nyhetsfrågor

Det tredje avsnittet (fråga 21 till 30) behandlade världsnyheterna och hur respondenterna reagerade. Vi ställde frågor angående respondenternas mentala reaktion på var och en av händelserna. Däröver ställde vi frågor som utforskade hur respondenterna valt att reagera på kapitalmarknaden till följd av nyheterna, samt hur reaktionerna har motiverats. Dessa frågor hade som syfte att möjliggöra kopplingen mellan respondenten som privatinvesterare, sett till tidigare beskrivna faktorer, till en viss reaktion på kapitalmarknaden (se bilaga 8.2.3).

3.2 Urval

Undersökningspopulationen har i denna studie begränsats till urvalet *svenska privatinvesterare* som investerar i *svenska värdepapper*. I inledningen av enkäten tydliggjordes det för respondenten, att enkäten enbart var inriktad mot det nämnda urvalet ovan. Detta är ett metodiskt beslut för att inte fokusera på hela undersökningspopulationen, utan bara en del av den (Denscombe, 2018). Med utgångspunkt i den teoretiska referensramen, går det att argumentera för att teorierna tenderar att behandla ett generellt perspektiv av privatinvesterare. I kontrast till det här syftar den här studien att i stället gå in på ett smalare perspektiv, genom att dela upp privatinvesterare i de fyra segment som tidigare presenterats i arbetet.

Kön inom ekonomi är ett väl utforskat område med fler tillkommande fynd, kring effekten av könsidentifiering i samband med investeringar på kapitalmarknaden. Därför har det här segmentet som syfte att dela in respondenterna i män och kvinnor, där respondenterna dessutom har möjligheten att inte uppge sin könsidentifiering. Således finns det två grupper som är av särskild relevans för studien vid variabeljämförelser inom det här segmentet.

Ålder i sin tur har till syfte att dela in de olika åldrarna i grupper, närmare bestämt generationer. Vi valde därefter att gruppera våra fyra generationer i yngre och äldre generationer, detta för att lättare kunna bedriva våra variabeljämförelser inom det här segmentet.

- **Generation Z** (födda 1997 och framåt), tillhör de *yngre* generationerna
- **Millennials** (födda mellan 1981 – 1996), tillhör de *yngre* generationerna
- **Generation X** (födda mellan 1965 – 1980), tillhör de *äldre* generationerna
- **Baby Boomers** (födda mellan 1946 – 1964), tillhör de *äldre* generationerna

Samtidigt har vi i den här studien valt att inkludera ännu äldre personer i ”Baby Boomers”, då tidigare födda inte har en redan namngiven generation, samt risken för ett alltför litet urval (Dimock, 2019).

Utbildningsnivåerna som respondenterna har finns angivna i fyra former; högskoleutbildning, yrkeshögskola, gymnasium eller Komvux och grundskola. Dessa fyra alternativ har som syfte att ge en så nyanserad data som möjligt, för att möjliggöra en indelning av urvalet i respondenter med högskoleutbildning och utan högskoleutbildning. Komvux hamnar på samma nivå som gymnasial utbildning eftersom utbildningsnivån är motsvarande. Fokus har legat på att observera skillnader och likheter mellan högskoleutbildade och icke-högskoleutbildade. Vi har även syftat efter att dela in urvalet mellan personer med ekonomiskt inriktad utbildning och de som inte har ekonomisk utbildning, detta för att kunna urskilja effekten av att ha viss ekonomiskt kunnande i samband med reaktion på kapitalmarknaden.

Hemvist syftar till att sortera in respondenterna mellan landsbygd, tätort och stad. Främst är vi intresserade av att undersöka ifall investerare resonerar olika beroende på utifall de bor i en stad eller utanför en stad. Indelningen i landsbygd är någorlunda okomplicerad. Eftersom orter med fler än 200 invånare anses som tätort tolkar vi, i syftet för den här studien, att allt under den givna gränsen är landsbygd, det vill säga orter med färre än 200 invånare. För att kunna skilja på tätort och stad utgick vi från vad som kan anses vara en liten stad, det vill säga städer med åtminstone 10 000 invånare i tätort. Därför anses alla tätorter med färre än 10 000 som icke städer (HUI Research & Agora, 2018).

3.3 OMXSPI

För att kunna härleda respondenternas enkätsvar till marknadsrörelserna på den svenska kapitalmarknaden, föll valet på att observera svenskt index. Det jämförelseindex som använts i syfte för studien var OMXSPI, där dess stängningskurser sedan 2012, fram till i år, hämtats in från Nasdaq (Nasdaq, 2022). Val av index avgjordes utefter dess syfte att återspegla den svenska kapitalmarknaden i sin helhet. Utifrån det indexunderlag som hämtats, utfördes observationer samt beräkningar.

Beräkningarna av indexkurserna användes för att visa ett potentiellt utfall för en hypotetisk investerare då världsnyheter var som mest aktuella. Anledningen till detta är för att sedan skapa en bild, men också styrka varför respondenter svarat som de gjort i enkäten med koppling till valda teorier. Eftersom respondenterna investerar i svenska värdepapper går det att anta att många av respondenterna påverkats liknande som den hypotetiska investeraren av världsnyheter. Nedan presenteras indexets utveckling samt hur den hypotetiska investeraren påverkades på kapitalmarknaden vid studiens valda världsnyheter.

Beräkningar

Den första beräkningen som utfördes innefattade medelvärdet av eventdagens samt de *följande* 21 dagarnas stängningskurs, detta för att få fram periodens genomsnittliga kurs över en normal månad, sett till arbetsdagar. Därefter beräknades även den genomsnittliga stängningskursen för 22 dagar *innan* perioden, för att kunna påvisa avvikelser i ett kort, historiskt perspektiv.

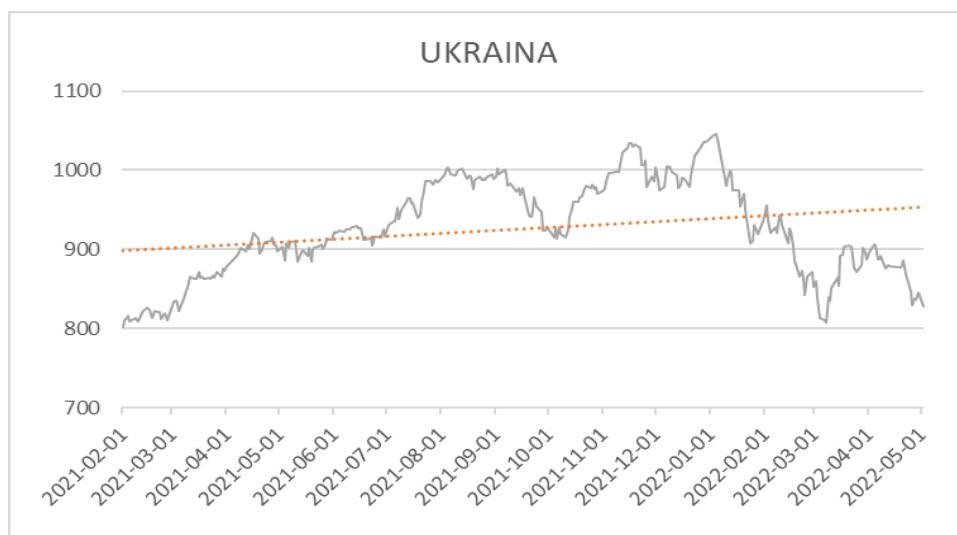
Den andra beräkningen avsåg att visa förändringen i genomsnittlig stängningskurs, angiven i procent. Detta gjordes utifrån den aktuella perioden samt månaden tidigare. Anledningen är att visa hur indexets genomsnittskurs utvecklats under en normal, kontra en mer ovanlig period.

Den tredje beräkningen kopplar närmare till en hypotetisk investerare. Där det geometriska medelvärdet beräknats utefter periodens första samt sista stängning-

skurs. Vilket i sin tur visar en hypotetisk, procentuell avkastning enligt *buy and hold*.

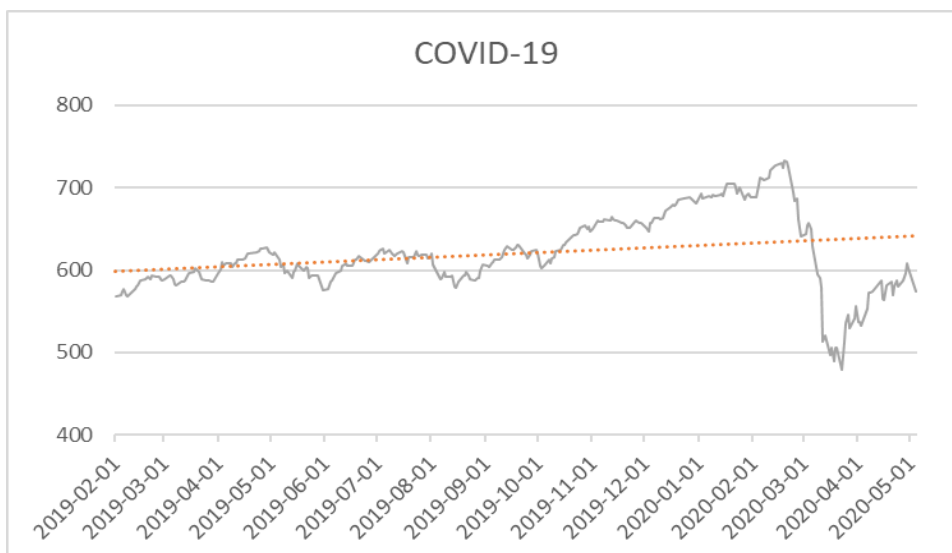
Utfall

Gällande *kriget i Ukraina* sjönk stängningskursen mellan den 11 februari 2022 och den 14 mars samma år från cirka 931,1 till 864,8 SEK, detta med en genomsnittlig kurs för perioden på 864,9 SEK. I jämförelse med tidigare period samma år, det vill säga den 12 januari till den 10 februari var genomsnittskursen 945,4 SEK. Då genomsnittet från perioden innan (945,4 SEK) sjunkit till 864,9 SEK innebar det här en minskning av kursens genomsnitt, motsvarande 8,52%. Sett ur en privatinvesterares perspektiv som valde att köpa motsvarande aktie den 11 februari och sedan avyttrat innehavet den 14 mars, så hade investeraren gjort en förlustaffär på 7,1% sett till det geometriska genomsnittet (Se figur 2).

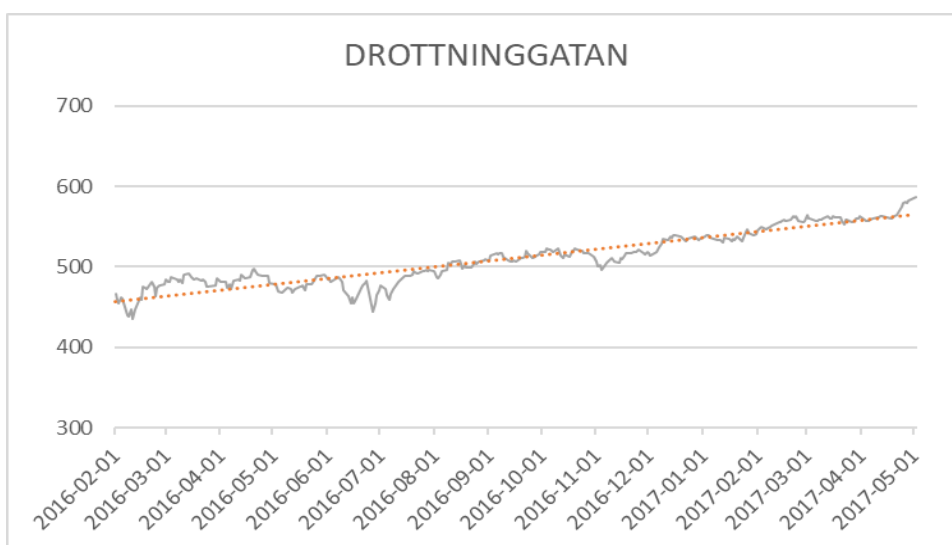
Figur 2. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2021 – maj 2022, (Nasdaq, 2022).

Vidare angående *Covid 19*, minskade stängningskursen från den 20 februari till 20 mars 2020, från cirka 732,2 till 505,1 SEK. Den genomsnittliga stängningskursen var således 607,2 SEK. I jämförelse till den aktuella periodens genomsnitt var föregående periodens genomsnittskurs 707,7 SEK, mellan den 21 januari till den 19 februari 2020. Det här visade i sin tur en genomsnittlig minskning på 14,2 %. I det här fallet hade den privatinvesteraren förlorat hela 31,0 % av sin investering, sett till det geometriska medelvärdet (Se figur 3).

Figur 3. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2019 – maj 2020, (Nasdaq, 2022).

Slutligen gällande *terrorattentatet på Drottninggatan* utlästes det, i kontrast till de övriga händelserna, ingen märkbar reaktion på marknaden. Från attentats-dagen den 7 april 2017 och 21 dagar senare, till den 11/5, *steg* kursen i stället från 560,8 till 589,9 SEK. Perioden hade en genomsnittlig stängningskurs på 575,8 SEK, vilket var *högre* än genomsnittskursen från den tidigare perioden. Mellan den 8 mars och den 6 april 2017 var genomsnittet då 559,2 SEK. Det här visade i stället en procentuell ökning av den genomsnittliga stängningskursen över perioderna motsvarande 3,0%. I det här fallet hade privatinvesteraren varit nöjd med marknadsutvecklingen som i sin tur skulle genererat en positiv avkastning om 5,2% på motsvarande aktie (Se figur 4).

Figur 4. Kursen för OMXSPI, perioden februari 2016 – maj 2017, (Nasdaq, 2022).

3.4 *Reliabilitet*

Då studien baseras på svar från respondenter kommer vi här beskriva resultatets tillförlitlighet, detta för att presentera en neutraliserad och ärlig bild av studien (Nehls, 2021). I studien kan det förekomma *bias*, då människor inte alltid analyserar information av omvärlden på ett korrekt och logiskt sätt. Dessutom tenderar människan att uppfatta tidigare händelser med en viss efterklokhet (Azzopardi, 2010). Därmed bör respondenternas svar, speciellt vid frågorna om världsnyheterna, beaktas med försiktighet sett till studiens tillförlitlighet. En annan faktor är studiens snedvridna urval sett till fördelningen mellan de olika *segmenten*, vilket uppmärksammas i studiens resultatdel. I studiens har även tre svar exkluderats från enkäten, då respondenternas svarsfrekvenser uppfattades som oseriösa.

3.5 *Validitet*

I enkäten har respondenten fått svara på frågor som vi valt att kalla presentationsfrågor, experimentfrågor och nyhetsfrågor enligt ovan. Eftersom studien baseras på respondenternas svar är enkätfrågornas relevans av stor vikt sett till studiens giltighet (Nehls, 2021). I enkäten baserades experimentfrågorna på tidigare forskning, bland annat "*the ultimatum game*" för att se om respondenten agerar rationellt eller irrationellt vid beslutsfattande (Nowak, Page, & Sigmund, 2000). Vid nyhetsfrågorna var det viktigt att framföra frågorna på ett enkelt och korrekt sätt för att undvika eventuella missförstånd hos respondenterna. Därför testades enkäten på ett mindre urval, innan den delades ut. Övriga frågor i enkäten har valts för att skapa en generell bild av urvalet, vilket presenteras och förtydligas i nästa kapitel.

4. Resultat

Nedan kommer vi att presentera beräkningar samt jämförelser av OMXSPI, där vi lyfter fram perspektivet av en hypotetisk investerare. Det här följs upp av två enkätavsnitt, där det första presenterar allmänna svar och det andra redogör för de variabeljämförelser som gjorts inom de fyra segmenten.

4.1 Enkät svar

Svaren kommer att presenteras nedan, i största mån, enligt kronologisk ordning samt avsnitten från enkäten (se bilaga 8,1). Kapitlet kommer därefter avslutas med presentation av våra variabeljämförelser under tillhörande segment.

4.1.1 Presentationsfrågorna

Kön

Enkäten besvarades av 125 respondenter, därav 87 män (69,6%) och 36 kvinnor (28,8%), samt två personer som inte vill uppge sin könstillhörighet (1,6%).

Ålder

Sett till *åldersspann* var den yngsta respondenten 21 år gammal och den äldsta 82, nedanför redovisas svarsfrekvensen från respektive generation.

- *Generation Z* (födda 1997 till 2015) bidrog med 29 svar (23,2%) och var således den näst största respondentgruppen i enkäten.
- *Millennials* (födda 1981 till 1996) genererade 63 svar (50,4%), vilket resulterade i den största svarsgruppen.
- *Generation X* (födda 1956 till 1980) producerade 25 svar (20%).
- *Babyboomers och äldre* (födda fram till 1955) var vår minsta respondentgrupp med 8 svar (6,4%).

Utbildning

- Antal respondenter med *högskoleutbildning* som svarade var 84 (67,2%).
- Antal respondenter med *yrkeshögskoleutbildning* var 11 (8,8%).
- Antal respondenter med *Komvux-* eller *gymnasieutbildning* var 27 (21,6%).

- Antal respondenter med *grundskoleutbildning* var 3 (2,4%).

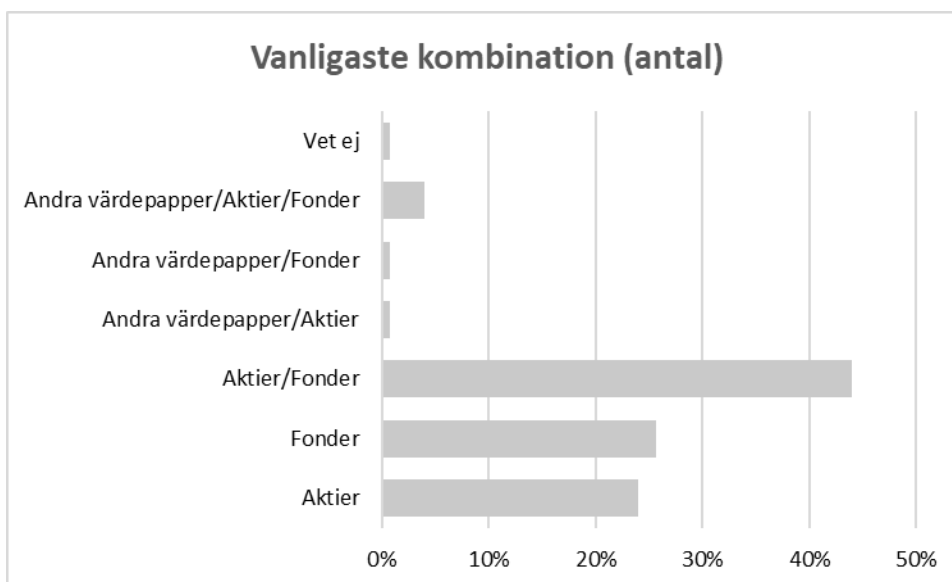
Vidare angående *ekonomisk utbildning* hade en majoritet på 67 personer (53,6%) någon form av ekonomisk utbildning, medan 57 (45,6%) inte hade det och en respondent (0,8%) inte var säker.

Hemvist

- Antal respondenter som bodde i en *stad* (fler än 10 000 invånare) var 91 (72,8%).
- Antal respondenter som bodde i en *tätort* (fler än 200 invånare) var 19 (15,2%).
- Antal respondenter som bodde på *landsbygden* (färre än 200 invånare) var 15 (12,0%).

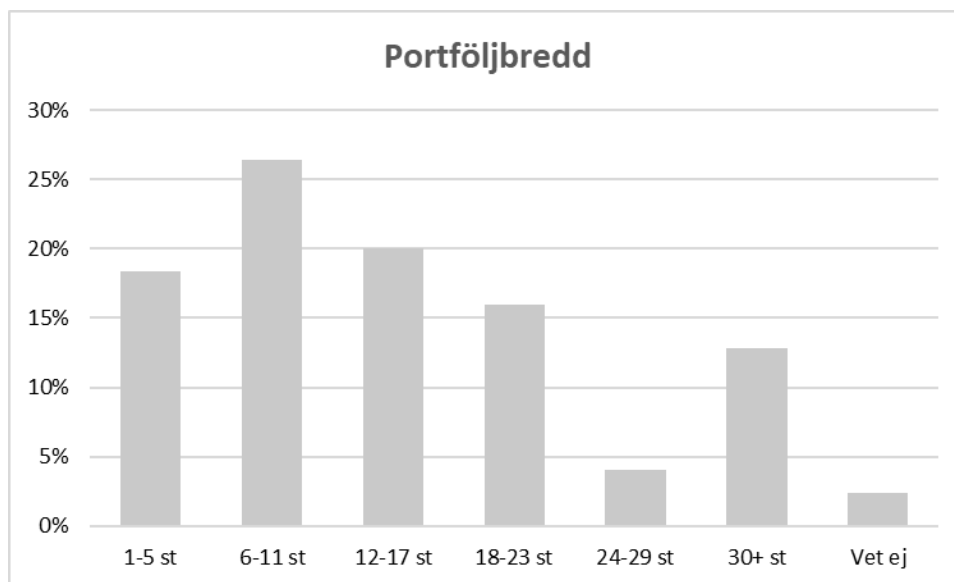
Portföljsammansättning

Den vanligaste *kombinationen* var att privatinvesteraren hade en jämn fördelning mellan fonder och aktier sett till antal värdepapper, då 44% av respondenterna uppgav det här alternativet. Det vanligaste enstaka *värdepappret* som respondenterna hade var fonder med 25,6% (Se bilaga 8.2.1, fråga 7).

Figur 5. Vanligaste kombinationen av värdepapper sett till antal.

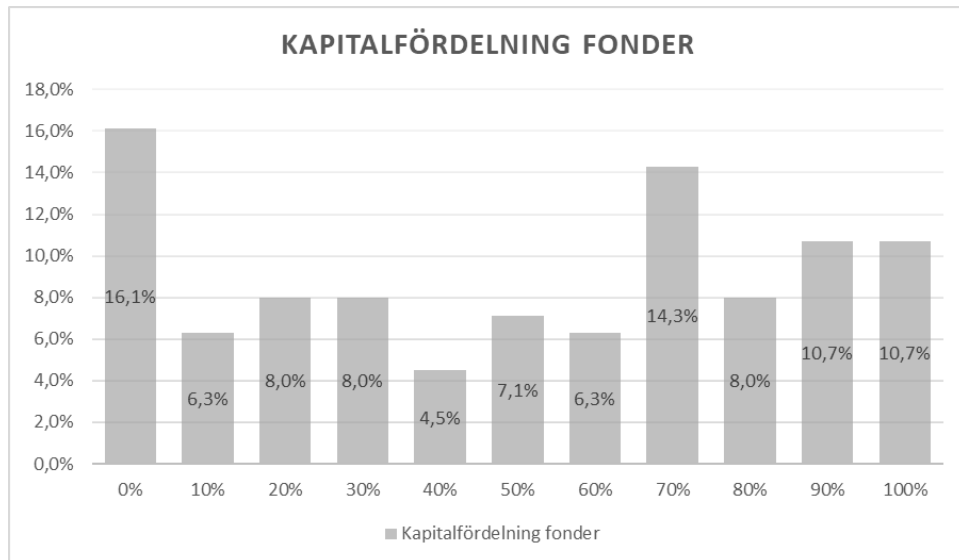
Gällande bredden av investerarnas portföljer visade det sig att 26,4% av respondenterna hade en portfölj bestående av sex till elva värdepapper. Även mindre portföljer (1 till 5 värdepapper) och något större (12 till 17 värdepapper) var vanliga, vilket kan observeras i figuren nedan. Därmed kan vi konstatera att 64,8% av respondenternas portföljer bestod av 17 värdepapper eller färre.

Figur 6. Portföljbredd sett till antal värdepapper.

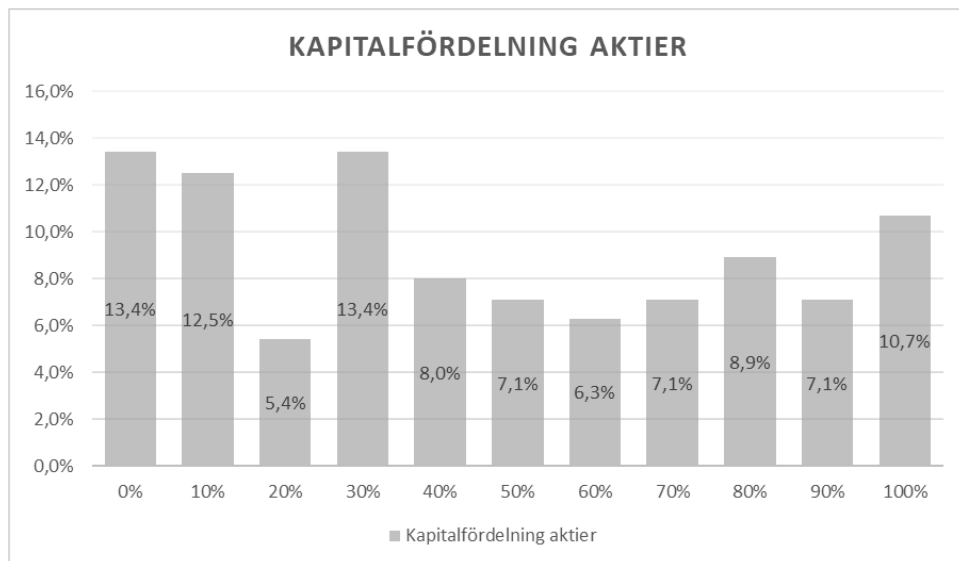
På grund av felaktigheter i svar har 13 stycken respondenter exkluderats från fråga 9 till 11, således är urvalet här i stället 112 personer.

De som investerat i *fonder* svarade i stor variation angående kapitalfördelningen i sina portföljer. Det vanligaste svaret var 0% av kapitalet (16,1% av respondenterna). De följande alternativen var 70%, 90% samt 100%. Med utgångspunkt i tabellen nedan (figur 9), kan vi konstatera att 50% av respondenterna investerar åtminstone 60% av sitt kapital i fonder.

Figur 7. Respondenternas kapitalfördelning i fonder, (fråga 9).

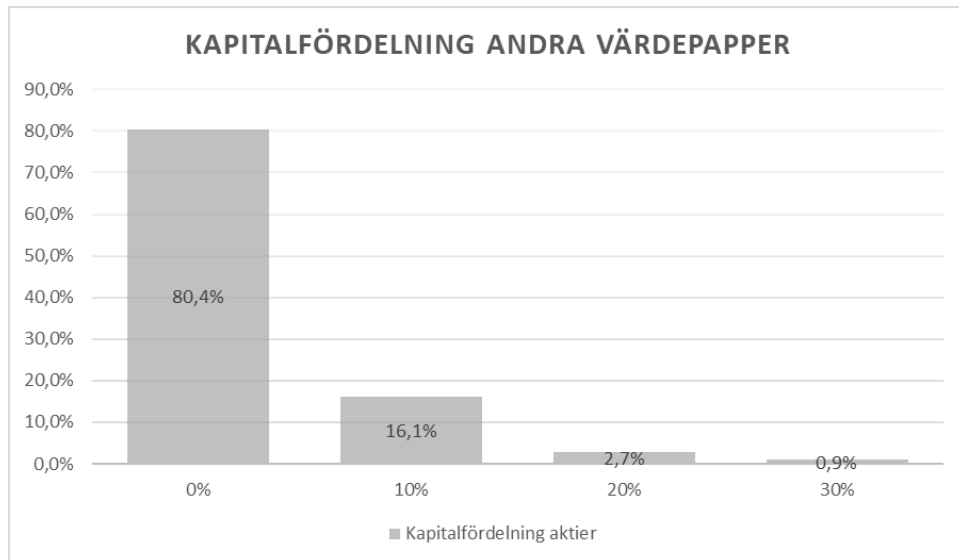
Sett till *aktier* var den vanligaste fördelningen 30% eller 0%, där den näst vanligaste var 10%. I kontrast till fonder, kan vi delge att 52,7% av respondenterna investerar som mest 40% av sitt kapital i aktier (Se figur 10).

Figur 8. Respondenternas kapitalfördelning i aktier, (fråga 10).

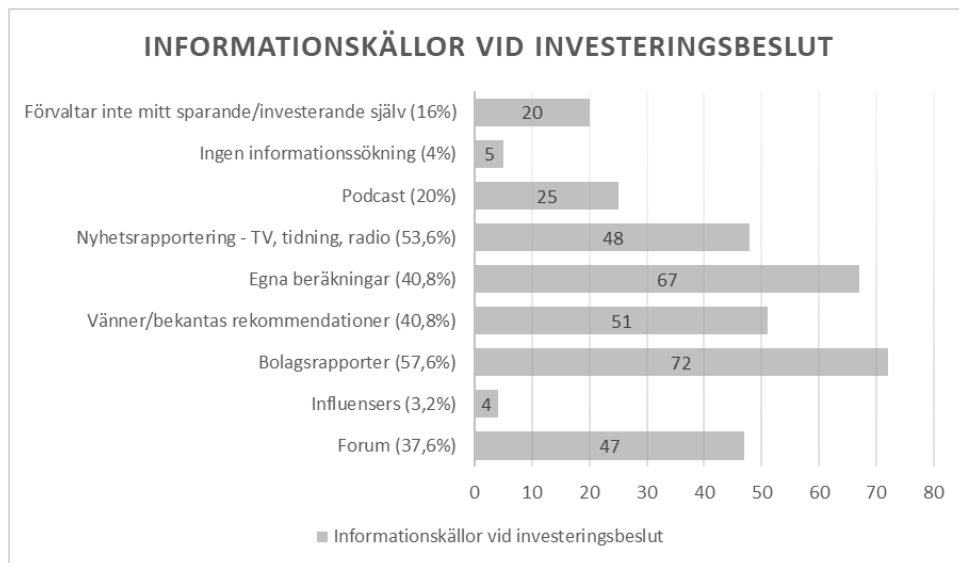
Slutligen angående *andra värdepapper* svarade en övervägande majoritet att man inte investerar något kapital i den här investeringstypen. Däremot uppskattade 16,1% att de investerar cirka 10% av sitt kapital (Se figur 9).

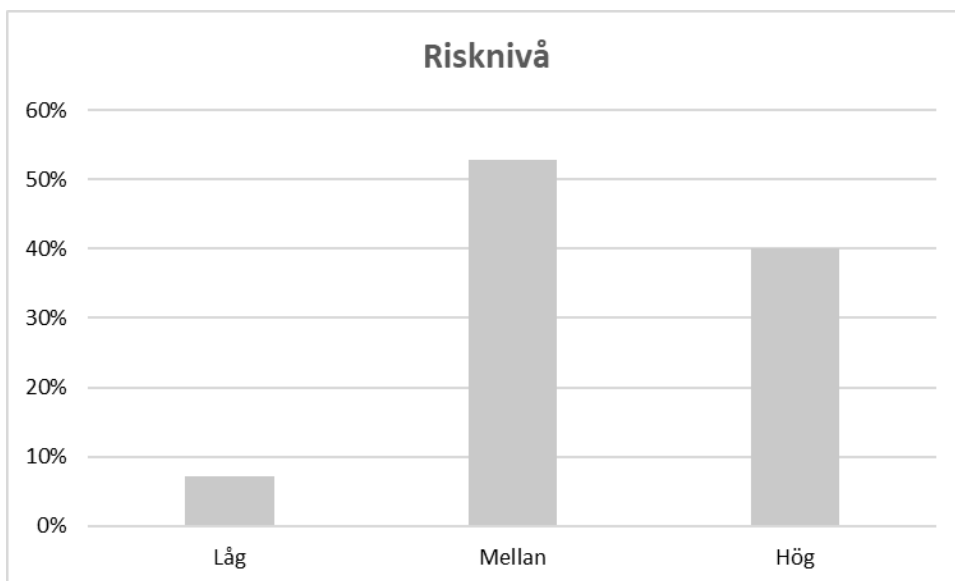
Figur 9. Respondenternas kapitalfördelning i andra värdepapper, (fråga 11).

Värt att veta inför presentationen av informationskällor nedan är att respondenterna hade möjligheten att välja fler än ett svar, därför ser svarsfrekvensen annorlunda ut. Sett till *informationskällor* var bolagsrapporter, egna beräkningar samt vänner/bekantas rekommendationer de tre vanligaste alternativen (Se figur 10).

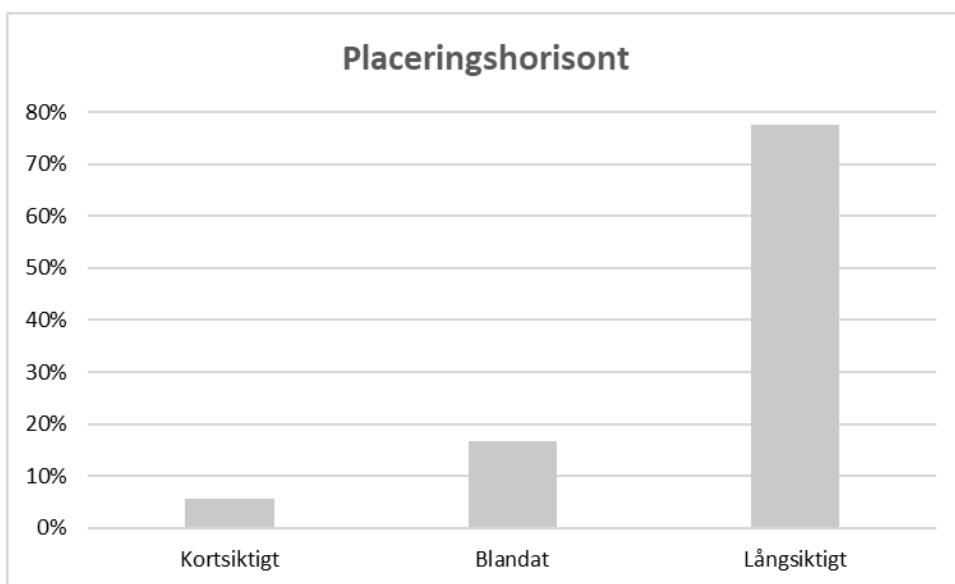

Figur 10. Respondenternas informationskällor vid investeringsbeslut, (fråga 12).

Vid frågeställningen om *risktagande* svarade en majoritet att de föredrog en medelhög risknivå (Se figur 11). Vidare angav majoriteten att de helt eller mestadels investerade på lång sikt (Se figur 12).

Figur 11. Respondenternas föredragna risknivå.

Figur 12. Respondenternas föredragna placeringshorisont.

4.1.2 Experimentfrågorna

Vid frågan angående huruvida respondenterna ansåg sig vara skickliga investerare ansåg 40% att de *inte* var skickliga investerare. 38,4% av respondenterna hade ingen åsikt om sina färdigheter som investerare, medan resterande 21,6% ansåg att de var skickliga på att investera sitt kapital.

Majoriteten av respondenterna (69,6%) ansåg sig vara rationella vid beslutsfattande, 16,8% visste inte ifall de var det, medan 13,6% såg sig inte som rationella vid beslutsfattande. Vidare hade bara 56% av respondenterna valt 50 kronor över noll, då resterande 44% hellre avböjde erbjudandet och då även nekade den andra personen 950 kronor. Vid valet mellan 1 000 kronor idag eller 2 000 kronor om ett år föredrog majoriteten (70,4%) att vänta ett år för att dubbla sina pengar.

Sett till vanor, var enbart 24% aktiva med att spela om pengar, samtidigt som 91,2% av respondenterna betalade för någon form av försäkring.

4.1.3 Nyhetsfrågorna

För kriget i Ukraina samt terrorattentatet på Drottninggatan var *ilska* den mest förekommande sinnesstämningen, då 54,4% upplevde ilska när de blev informerade om invasionen, respektive 60% vid rapporteringen av attentatet. Sett till Covid-19 pandemin upplevdes ilska enbart av 4,8%, där majoriteten (30,4%) i stället var oberörda, följt av de som var stressade (28%) samt rädda (25,6%).

Ett genomgående mönster för samtliga tre världsnyheter var att respondenterna i största utsträckning valt att inte reagera i respons till nyheten. 60% valde att inte reagera vid invasionen av Ukraina, sett till Covid-19 avsåg 48,8% att inte bedriva någon handel och slutligen valde hela 84% av respondenterna att inte reagera på kapitalmarknaden vid terrorattentatet.

De som i stället valde att reagera på kapitalmarknaden som följd av en världsnymhet, valde i största utsträckning att *köpa* värdepapper. Sett till Ukraina valde 34,4% att köpa, vid Covid-19 reagerade 43,2% av respondenterna på samma sätt. Å ena sidan, sett till terrorattentatet på Drottninggatan valde 6,4% att köpa, å andra sidan svarade en större andel (9,6%) att de inte visste hur de reagerat. I kontrast till de som köpt eller inte visste, valde 5,6% att *sälja* innehav vid Ukraina och 6,4% vid Covid-19 där ingen respondent angav att de sålt något innehav till följd av händelsen på Drottninggatan.

Vid *motiveringen att man inte reagerat*, bland 112 svar angav 60,7% av respondenterna, att de med hänvisning till sin placeringshorisont inte såg något behov av att reagera på kapitalmarknaden. Samtidigt avstod 12,5% från att reagera då de inte reflekterade över att deras innehav skulle komma att påverkas. Dessutom svarade 17% att de avstod, men kunde inte motivera varför.

Bland 15 respondenter var den vanligaste *motiveringen till att man sålde* att man ville maximera sin avkastning vid en eventuell kursnedgång (53,3% av respondenterna). I samma stund svarade 26,7% av respondenterna att de var rädda för att förlora pengar.

Bland 66 respondenter var den vanligaste *motiveringen till att man köpte* att de såg en chans att tjäna ytterligare avkastning, 83,3% av respondenterna angav det här svaret. För övrigt svarade 10,6% att de köpte värdepapper oberoende av nyhetsrapporteringarna, 3% angav att de reagerat efter råd från vän eller bekant.

Slutligen upplevde 76,8% av respondenterna att de ekonomiska nyhetsrapporteringarna ökade vid en eller flera av händelserna, där en minoritet på 8% påstod motsatsen.

4.2 Jämförelser

I följande avsnitt kommer vi presentera resultat från variabeljämförelser enligt våra segment. Variablerna som använts vid jämförelserna är risknivå, reaktion samt motivering.

4.2.1 Kön

Inom det här segmentet bedrevs jämförelserna mellan 123 respondenter som angav sin könstillhörighet, där fördelningen är 87 män och 36 kvinnor.

Riskenivå

Vid jämförelsen av den här variabeln fann vi ingen märkbar skillnad på kön sett till föredragen riskkategori, båda majoriteterna föredrog medelhög risknivå. Samtidigt observerades en märkbar skillnad i fördelning bland kvinnor, då 55,6% angav medelhög risknivå medan endast 36,1% i stället föredrog hög risk. Differensen

bland kvinnor, mellan dessa två svarsalternativ blev således 19,5 procentenheter. Ställ det här i perspektiv till männen, vars differens var betydligt lägre, motsvarande 8,1 procentenheters skillnad (Se tabell 1).

Tabell 1. Jämförelse, kön och risknivå.

RISKNIVÅ	LÅG	MELLAN	HÖG
KVINNA	8,3%	55,6%	36,1%
MAN	6,9%	50,6%	42,5%

Reaktion

Vad som är intressant att poängtera inom segmentet är den märkbara skillnaden mellan könen sett till *reaktion* vid världsnyheter. Då majoriteten av kvinnorna (72,2%) i större utsträckning avstod handel i samband med kriget i Ukraina jämfört med männen (56,3%). Samtidigt valde 36,8% av männen att köpa medan enbart 25% av kvinnorna gjorde samma val (Se bilaga 8.1.1).

Vidare under *Covid-19* var kvinnorna än en gång mer passiva än männen, då 66,7% av kvinnorna men bara 42,5% av männen angav att de avstått handel. Sett till de aktiva valen, svarade 48,3% av männen att de köpte, i samma stund valde bara 27,8% av kvinnorna samma alternativ (Se bilaga 8.1.1).

Terrorattentatet på *Drottninggatan* resulterade inte i några som helst skillnader mellan grupperna, i stället fann vi i ett samband mellan könen då 85,1% av männen samt 86,1% av kvinnorna avstod från att reagera (Se bilaga 8.1.1).

Motivering

Sett till motivering varför man *inte reagerade* (80 män och 32 kvinnor), kunde vi enbart observera en skillnad mellan könen. Bland de som inte reagerat svarade 21,3% av männen att de inte visste varför de avstått, samma svar bland kvinnorna var betydligt lägre 6,3%. Dock observerade vi ett samband mellan grupperna då båda majoriteterna (61,3% av männen och 59,4% av kvinnorna) avstod från att reagera med hänsyn till deras placeringshorisont. (Se bilaga 8.1.2).

Värt att ta i beaktning inför variabeln *motivering att sälja* är det lilla urvalet bestående av 15 personer, 12 män och 3 kvinnor. Den vanligaste motiveringen bland männen för att man sålde värdepapper var att de ville maximera sin avkastning inför en eventuell börsnedgång (66,7%). Ingen av kvinnorna valde den här motiveringen, då 66,7% av dem sålde oberoende av nyheten och 33,3% till följd av rädsla av att förlora pengar (Se bilaga 8.1.2).

Motiveringen till att man *köpte värdepapper* (51 män och 13 kvinnor), var samstämmig mellan grupperna och inga större skillnader kunde utläsas, där den vanligaste motiveringen var att man såg en chans att tjäna pengar (Se bilaga 8.1.2).

4.2.2 Ålder

I det här segmentet har vi valt att dela in generationerna i två nya grupper. Den här indelningen resulterade i grupperna yngre generationer och äldre generationer.

- *Yngre generationer* (Generation Z och Millennials) består av 92 personer (73,6%)
- *Äldre generationer* (Generation X och Babyboomers) består av 33 personer (26,4%)

Riskenivå

Sett till risk föredrog majoriteterna bland de *äldre* och *yngre generationerna* en medelhög risknivå. Dock observerade vi även skillnader mellan grupperna, då 63,6% av de äldre generationerna men bara 48,9% av de yngre föredrog medel som sin föredragna risknivå. Vidare angående hög risk föredrog 43,5% av de yngre generationerna den här nivån, vilket kan ställas i kontrast till de äldre där enbart 30,3% angav samma preferens (Se tabell 2).

Tabell 2. Jämförelse, ålder och risknivå.

RISKNIVÅ	LÅG	MELLAN	HÖG
YNGRE	7,6%	48,9%	43,5%
ÄLDRE	6,1%	63,6%	30,3%

Reaktion

Sett till passivitet svarade 54,3% av yngre generationerna att de avstått från handel vid Ukraina. Samtidigt visade de äldre generationerna upp en högre grad av passivitet då hela 75,8% valde samma svar. Bland de som bedrev handel i samband med världsnyheter, var de yngre generationerna mer aktiva då 42,4% svarade att de valde att köpa medan enbart 12,1% av de äldre gjorde samma sak (Se bilaga 8.1.3).

I samband med Covid-19 pandemin var de äldre generationerna än en gång mer passiva, då 78,8% angav att de avstått från att reagera, i kontrast till det här valde 38% av de yngre samma svarsalternativ. Likt skillnaden som utlästes angående Ukrainakriget angav hela 53,3% av de yngre att de köpte värdepapper, den här siffran var märkbart lägre bland äldre då enbart 15,2% bedrev handel på det här sättet (Se bilaga 8.1.3).

Vid attentatet på Drottninggatan var skillnaderna mellan grupperna än en gång försumbara, vilket inte är förvånande då vi tidigare presenterade att 84% av respondenterna inte reagerade vid den här världsnyheter (Se bilaga 8.1.3).

Motivering

Vid motivering för att man *inte reagerade* (31 äldre och 81 yngre), svarade 80,6% av de äldre att de avstått med hänsyn till sin placeringshorisont. Bland de yngre generationerna fick samma motivering betydligt lägre svarsfrekvens, 53,1%. För övrigt angav 22,2% av de yngre att de inte visste varför de inte reagerade, vilket var betydligt fler än de äldre (3,2%) (Se bilaga 8.1.4).

Värt att ta i beaktning inför variabeln *motivering att sälja* är det lilla urvalet bestående av 15 personer, 5 äldre och 10 yngre. Utifrån svaren motiverade majoriteten av de äldre (80%) att de sålde i syfte för att maximera sin avkastning. Sett till den yngre generationen valde endast 40% samma svarsalternativ, vilket indikerar på en större variation sett till motivering bland yngre (Se bilaga 8.1.4).

Motiveringen till att man *köpte värdepapper* är särskilt snedfördelad (8 äldre och 58 yngre), dock går det att utläsa ett samband mellan generationerna då 75% av de äldre och 84,5% av den yngre generationen såg en chans att tjäna pengar genom att

köpa värdepapper. Vi observerade även en procentuell skillnad bland de som köpte oberoende av nyheten (25% äldre och 8,6% yngre), däremot kan man ifrågasätta dess vikt med hänsyn till snedfördelningen som tidigare nämnts (Se bilaga 8.1.4).

4.2.3 Utbildningsnivå

Nedan har vi valt att presentera de olika utbildningarna i högskoleutbildad respektive utan högskoleutbildning.

- Antalet *högskoleutbildade* var 84 personer (67,2%)
- Antalet *utan högskoleutbildning* var 41 personer (32,8%)

Angående ekonomisk utbildning exkluderades “vet ej svar”, således är fördelningen nu bland 124 personer.

- *Ekonomiskt utbildade* består av 67 personer (54%)
- *Utan ekonomisk utbildning* består av 57 personer (46%)

Riskenivå - Högskoleutbildning eller ej

Sett till föredragen risknivå observerades inga större skillnader mellan de olika grupperna. Samtidigt noterades en märkbar fördelningsskillnad inom icke-högskoleutbildade, då 58,5% föredrog medelhög risknivå i kontrast till 34,1% som i stället föredrog hög, vilket utger en differens om 24,4 procentenheter. Differensen kan i sin tur ställas i förhållande till de högskoleutbildades differens på 7,1 procentenheter (50,0% medel – 42,9% högrisk) (Se tabell 3).

Tabell 3. Jämförelse, utbildning (högskola) och risknivå.

RISKNIVÅ	LÅG	MELLAN	HÖG
HÖGSKOLEUTBILDAD	7,1%	50,0%	42,9%
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD	7,3%	58,5%	34,1%

Riskenivå - Ekonomisk utbildning eller ej

I kontrast till högskoleutbildning, visade ekonomisk utbildning en tydligare skillnad mellan grupperna sett till föredragen risknivå. Majoriteten av personer utan ekonomisk utbildning föredrog en medelhög risknivå (61,4%), medan majoriteten

ekonomer (47,8%) föredrog hög risk. Likt föregående variabeljämförelse (högskoleutbildning och risknivå) observerades en märkbar skillnad i fördelning, den här gången bland icke-ekonomer där endast 31,6% föredrog hög risknivå, vilket uppgav en differens om 29,8 procentenheter. Ekonomerna var mer jämnfördelade då 44,8% föredrog medelhög risknivå, vilket ger en differens på 3 procentenheter (Se tabell 4).

Tabell 4. Jämförelse, utbildning (ekonomisk) och risknivå.

RISKNIVÅ	LÅG	MELLAN	HÖG
HAR EKONOMISK UTBILDNING	7,5%	44,8%	47,8%
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING	7,0%	61,4%	31,6%

Reaktion - Högskoleutbildning eller ej

Å ena sidan fann vi enbart en märkbar skillnad mellan grupperna i samband med kriget i Ukraina. Då högskoleutbildade i större utsträckning än respondenter utan högskoleutbildning (38,1% kontra 26,8%) valde att köpa värdepapper. Å andra sidan observerade vi reaktionsskillnader mellan nyheterna, bland de som saknade högskoleutbildning (Se bilaga 8.1.5).

Sett till personer utan högskoleutbildning valde 65,9% att inte reagera på kapitalmarknaden vid Ukraina, ställ det här i kontrast till Covid-19, där siffran var märkbart lägre, 48,8%, vilket innebär en ökning mellan världsnyheterna på 17,1 procentenheter. I jämförelse med högskoleutbildade var skillnaden inte lika märkbar, då siffrorna visade 57,1% för Ukraina vilka tidigare var 48,8% vid Covid och vilket medger en lägre ökning på 8,3 procentenheter (Se bilaga 8.1.5).

Reaktion - Ekonomisk utbildning eller ej

Likt ovan kunde skillnader enbart utläsas i samband med Ukrainakriget, där 44,8% av ekonomerna men endast 22,8% bland icke-ekonomer valde att köpa värdepapper. Således var icke-ekonomerna mer passiva än ekonomerna då 70,2% avstod från handel, kontra 50,7% av ekonomerna (Se bilaga 8.1.5).

Även bland icke-ekonomer fann vi uppenbara reaktionsskillnader mellan världsnyheter. I kontrast till Ukraina avstod 43,9% av icke-ekonomerna från att reagera på kapitalmarknaden i samband med Covid-19 pandemin, vilket visade på en ökning mellan nyheterna motsvarande 26,3 procentenheter. Bland ekonomer var skillnaden i stället försumbar då 52,2% uppgav samma svar vid Covid-19, då uppstod en differens i form av en minskning på 1,5 procentenheter mellan Covid-19 och Ukraina (Se bilaga 8.1.5).

Motivering - Högskoleutbildning eller ej

Sett till motivering varför man *inte reagerade* (76 högskoleutbildade och 36 utan högskoleutbildning), kunde vi inte utläsa några större skillnader. Den främsta motiveringen i båda segmenten var “*med tanke på min placeringshorisont*”, varav 60,5 % högskoleutbildade och 61,1 % icke-högskoleutbildade angav detta som svar (Se bilaga 8.1.6).

Värt att ta i beaktning inför variabeln *motivering att sälja* är det lilla urvalet bestående av 15 personer, 8 högskoleutbildade och 7 utan högskoleutbildning. Anledningen till att man sålt skiljde markant mellan grupperna, då majoriteten av de högskoleutbildade (87,5%) sålde för att maximera sin avkastning medan endast 14,3% hade samma motivering bland icke-högskoleutbildade. I stället angav majoriteten av icke-högskoleutbildade (57,1%) att de sålde i rädsla för att förlora pengar (Se bilaga 8.1.6).

Vid motiveringen till att man *köpte värdepapper* (45 högskoleutbildade och 21 utan högskoleutbildning), uppmärksammades att 91,1% högskoleutbildade i förhållande till endast 66,7% icke-högskoleutbildade valt att köpa värdepapper då de såg en chans till avkastning. Bland de som inte var högskoleutbildade svarade i stället 19% respektive 9,5% att de köpte oberoende av världsnyheten eller att de inte visste varför (Se bilaga 8.1.6).

Motivering – Ekonomisk utbildning eller ej

Vid *motiveringen* till varför respondenten *inte reagerade* svarade 60 ekonomer respektive 51 utan ekonomisk utbildning. Även här var placeringshorisonten den främsta motiveringen till varför de inte reagerat, då 63,3% av ekonomerna

respektive 56,9% av icke-ekonomerna angav den här motiveringen (Se bilaga 8.1.6).

Bland de 15 som *motiverade varför de sålde*, hade 6 respondenter en ekonomiskt inriktad utbildning. Likt förra variabeljämförelsen (högskoleutbildning) utlästes en skillnad mellan grupperna då 83,3% av ekonomerna i kontrast till 33,3% icke-ekonomer valde att sälja för att maximera sin avkastning innan kursnedgång. För övrigt angav 33,3% respektive 22,2% av resterande icke-ekonomer att de var rädda för att förlora pengar eller sålde oberoende av världsnymheten (Se bilaga 8.1.6).

Sett till de personer som *köpte värdepapper* (38 ekonomer, 28 icke-ekonomer), svarade å ena sidan 94,7% av ekonomerna att de gjorde investeringen då dem såg en chans att generera avkastning, bland icke-ekonomer angav endast 67,9% den här motiveringen. Å andra sidan motiverade 17,9% av icke-ekonomerna sina inköp som oberoende av världsnymheten i kontrast till resterande 5,3% av ekonomerna (Se bilaga 8.1.6).

4.2.4 Hemvist

Nedan kommer det här segmentet att presenteras enligt; *bor i stad* respektive *bor utanför stad*.

- 91 personer (72,8%) svarade att de bodde i *stad*.
- 34 personer (27,2%) angav något av alternativen som var *utanför stad*.

Riskenivå

Sett till riskenivå föredrog både stadsbor och icke-stadsbor medelhög risk, 56% respektive 44,1%. Samtidigt observerades en större skillnad sett till den lägre riskkategorin, vilken föredrogs i större utsträckning av de som bodde utanför stad (14,7%) i förhållande till stadsborna där enbart 4,4% delade samma uppfattning (Se tabell 5).

Tabell 5. Jämförelse, hemvist och riskenivå.

RISKNIVÅ	LÅG	MELLAN	HÖG
STAD	4,4%	56,0%	39,6%
UTANFÖR STAD	14,7%	44,1%	41,2%

Reaktion

Vid jämförelse av variabeln *reaktion*, fann vi följande resultat som presenteras nedan.

Tabell 6. Jämförelse, hemvist och reaktion på kriget i Ukraina.

UKRAINA	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET
STAD	35,2%	4,4%	60,4%
UTANFÖR STAD	32,4%	8,8%	58,8%

Tabell 7. Jämförelse, hemvist och reaktion på Covid-19 pandemin.

COVID-19	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET	VET EJ
STAD	44,0%	5,5%	48,4%	2,2%
UTANFÖR STAD	41,2%	8,8%	50,0%	-

Tabell 8. Jämförelse, hemvist och reaktion på terrorattentatet på Drottninggatan.

DROTTNINGGATAN	KÖPTE	GJORDE INGET	VET EJ
STAD	6,6%	85,7%	7,7%
UTANFÖR STAD	5,9%	79,4%	14,7%

Enligt vad som framgår ovan kan vi inte påvisa någon märkbar skillnad sett till variabeln *reaktion* oavsett hemvist eller världsnhet (Se tabell 6, 7 & 8).

Motivering

Sett till *motiveringen* varför man *inte reagerade* var antalet respondenter 81 stadsbor och 31 icke-stadsbor. Av icke-stadsbor svarade 29% att de inte reflekterat över att deras sparande skulle komma att påverkas, i jämförelse uppgav endast 6,2% av stadsborna samma sak. Vid alternativet "*med tanke på min placeringshorisont fanns det inget behov*" angav 66,7% av stadsborna och endast 45,2% av icke-stadsbor detta som motivering (Se bilaga 8.1.7).

Av de 15 respondenter som *motiverade att de sålde*, bodde 8 i stad och 7 utanför stad. Över lag är *maximering av avkastning* den vanligaste motiveringen till försäljningarna, 62,5% av stadsborna angav det här som främsta motivation i kontrast till endast 42,9% av icke-stadsbor. För övrigt observerades ingen märkbar skillnad, som ansågs rättvis att lyfta fram.

Tabell 9. Jämförelse, hemvist och motivering för att man sålde.

SÅLDE (15)	OBEROENDE	RÄDSLÅ FÖR FÖRLUST	MAXIMERA AVKASTNING	VET EJ
STAD (8)	12,5%	25%	62,5%	-
UTANFÖR STAD (7)	14,3%	28,6%	42,9%	14,3%

Av 66 personer som *köpte värdepapper* (48 stadsbor och 18 icke-stadsbor) uppstod inga skillnader värda att ta upp.

Tabell 10. Jämförelse, hemvist och motivering för att man köpte.

KÖPTE (66)	RÅD FRÅN VÄN	OBEROENDE	CHANS TILL AVKASTNING	VET EJ
STAD (48)	4,2%	8,3%	85,4%	2,1%
UTANFÖR STAD (18)	-	16,7%	77,8%	5,6%

5. Analys

I detta kapitel kommer studiens resultatdel att ställas i relation till den teori som tidigare behandlats. Utifrån detta är tanken att komma underfund med samband och förklaringar som kan besvara problematiseringen. Vid analysen kommer OMXSPI diskuteras med hänsyn till den effektiva marknadshypotesen, därefter kommer respondenternas enkätsvar ställas i perspektiv till behavioral finance.

5.1 Analys av OMXSPI

I resultatdelen framgår de uppenbara kursfallen för OMXSPI i samband med kriget i Ukraina samt Covid-19, samtidigt observerades ingen sådan förändring vid terrorattentatet på Drottninggatan. Det här ger därför upphov för att resonera kring varför denna skillnad uppstått, då effektiva marknadshypotesen förutsätter prisförändringar vid nytillkommen information (Fama, 1970). Vad samtliga händelser har gemensamt, vilket tidigare benämnts, är att de associeras med rädsla, stress och ilska (Griffith, Najand, & Shen, 2020). Samtidigt är terrorattentaten på Drottninggatan en särpräglad världshändelse då händelseförloppet endast var under en dag, vilket i sin tur skiljer sig från de två övriga världsnyheter, som i skrivande stund inte är över. Således är terrorattentatet den enda världsnyheter i studien som har ett händelseförlopp som är kortare än vår mätperiod på cirka en månad, vilket kan vara en möjlig förklaring till varför marknaden inte reagerat på den nytillkomna informationen. Därför uppstår möjligheten att argumentera om händelsernas tidsförlopp är av betydelse för investerarnas reaktioner, vilket i sin tur gett upphov till märkbara kursförändringar på kapitalmarknaden. Måhända det här beror på investerarens reaktion, eller med andra ord privatinvesterarens känslomässiga och psykologiska preferenser (Shiller, 2003). I tidigare studier har även flockbeteende visat sig vara vanligt förekommande på kapitalmarknaden menar Alfredsson (2000), vilket kan kopplas samman med världsnyheterens omfattning men också dess tidsförlopp. Även om världsnyheter inte påverkat marknaden och utvecklat börskrascher har världsnyheter skapat kraftiga reaktioner på marknaden likt vid en börsbubbla (Gyllenram, 2001). Under senare år har kraftiga marknadsreaktioner

ofta kopplats till den mänskliga psykologin menar Wärneryd (2001), och ofta nära relaterat till flockbeteende menar Shiller (2003).

5.2 Analys av privatinvesterarens reaktion

Sett till våra enkätsvar är det uppenbart att privatinvesterare inte är så flyktiga i sina reaktioner då en majoritet, vid samtliga världsnyheter, valde att inte reagera. Vid en koppling till föregående avsnitt om OMXSPI, uppstår motstridiga fenomen även kallat anomali (NE 2022). Enligt indexrörelserna för två av de tre världsnyhetererna (Ukraina och Covid-19), bör det finnas en förväntan att investerare ska *sälja* värdepapper då indexet OMXSPI uppvisar en negativ trend. I kontrast till den här förväntan valde investerarna i stället att inte handla och ifall de bedrev handel, valde de i stället att *köpa*. Detta beteende kan anses motsägelsefullt sett till teori om effektiva marknader (Fama, 1970). Dock har detta beteende visat sig vara vanligt förekommande då människor tenderar att bli mer riskbenägna vid förluster (Kahneman & Tversky, 1979). I kontrast till de övriga världsnyhetererna kan man påstå att respondentsvaren faktiskt stämde överens med indexkurvan, då en märkbar förändring inte kunde utläsas och att respondenterna var som mest passiva vid perioden för terrorattentatet på Drottninggatan. Så vad kan respondenternas passivitet bero på? En möjlig anledning till passiviteten kan vara Allias (1953) förklaring som menar att människans faktiska beteende skiljer sig åt i vissa situationer. Bland enkätsvaren fann vi även att majoriteten investerade med ett långsiktigt tidsperspektiv i åtanke. Utöver det här motiverade majoriteten av respondenterna att de avstått handel med hänsyn till sin investeringshorisont, således kan det här vara orsaken till att investerarna valt att inte reagera. En annan faktor värd att framhäva är investeringstyp, då hälften av respondenterna investerade åtminstone 60% av sitt kapital i fonder, vilket i sin tur kan styrka hur somliga respondenter reagerat samt motiverat sin reaktion. Eftersom man tenderar att se fonder som en långsiktig investering, samt att majoriteten av respondenterna angav att de investerar på lång sikt, kan vi här urskilja ett samband i kombination med att majoriteten för övrigt föredrog en medelhög risknivå.

Sett till experimentfrågorna gjorde vi några intressanta fynd angående respondenterna, inte minst kring rationalitet. Trots att respondenterna uppvisat ett relativt rationellt beteende sett till deras reaktion på världsnyheterna, kan dess beteende ifrågasättas då en stor andel av respondenterna valde att avstå en gratis summa pengar, utöver det här var det en stor andel av respondenterna som utgått efter vänner och bekantas råd vid investeringar. Att följa vad andra gör har i tidigare studier visat sig vara vanligt förekommande, detta beteende är vidare känt som flockbeteende, särskilt vid nytillkommen information. När kapitalmarknaden möts av nytillkommen information har Alfredsson (2000) förklarat att det ofta sker gemensamma reaktioner och spekulationer huruvida marknaden skall fortgå. Detta beteende har gått att identifiera, likt världsnyheterna, vid oförutsedda händelser, då privatinvesterares enskilda uppfattningar svalnat för att i stället övergå till gemensam uppfattning av situationen (Gyllenram, 2001). Trots detta ansåg majoriteten av respondenterna sig som rationella, vilket även styrks av att de i stor utsträckning använder egna beräkningar och bolagsrapporter som underlag, vilket är och kan vara ett bevis på att människan är begränsat rationell som Thaler (2005) och Nofsinger (2017) tidigare påvisat. Av tidigare studier har det även framkommit att människor återger minnen med en viss efterklokhet, *bias*, därmed finns det risk för att respondenterna återgett en förskönad reaktion på världsnyheterna (Azzopardi, 2010). Genom den hypotetiska investeraren har det även framkommit att vid perioderna för Ukraina och Covid-19 förlorade ”investeraren” 7,1% respektive 31,0% under en månads tid. Med det här i åtanke går det att argumentera för att även respondenterna kan ha upplevt förluster, eller värdeminskningar under dessa perioder. Med *bias* i åtanke och att människan ofta vid förlustaversion, enligt Shefrin (2002), har svårt att erkänna förluster går detta inte att utesluta att respondenterna gett en förskönad bild av dess reaktion. Samtidigt har Kahneman & Tversky (1979) genom prospektteorin förklarat att människan har en tendens vid förluster av att reagera mer riskbenäget, vilket i sin tur har förklarats som ett inkonsekvent och irrationellt beteende. Detta beteende stöds även av Gyllenram (2001) som förklarat att förlora pengar ger en större olust än tillfredställelsen att tjäna pengar, vilket kan vara en anledning till att respondenterna inte valt att reagera. I övrigt är det svårt att realisera förlustaversion i verkligheten, menar

Shefrin (2002), då Gross (1982) förklarat att människan sällan väljer att sälja vid förluster med hoppet att marknaden ska återhämta sig igen.

5.3 Analys av jämförelser

I detta avsnitt kommer vi med hjälp av föregående avsnitt förklara möjliga anledningar till segmentens reaktioner.

Kön

Utifrån segmentet kön observerade vi vissa skillnader mellan grupperna. Sett till föredragen risknivå tenderade männen i större utsträckning än kvinnorna att föredra en hög risknivå, således kan man argumentera för att männen är mer riskbenägna i sitt investerande. Dock är den här skillnaden enbart marginell och erbjuder ingen konkret skillnad mellan grupperna sett till riskaversion. Av respondenternas reaktioner visade det sig att männen var mer benägna att köpa värdepapper än kvinnorna. Därmed kan vi utifrån prospektteorin argumentera för att män är mer riskbenägna än kvinnor vid sämre marknadsförhållanden (Kahneman & Tversky, 1979). Vidare angående motiveringarna, visade det sig att både männen och kvinnorna delade uppfattning kring varför man köpte värdepapper. Vad som är intressant att poängtera är att männen reagerat optimistiskt i nedåtgående marknader i större utsträckning än kvinnorna vilket, som tidigare nämnt, går i linje med vad Gross (1982) tidigare förklarat. Där ytterligare en förklaring kan vara Shillers (2003) "*smart money vs. ordinary investors*" om optimistiska investerare, vilka han förklarat kan bidra till ineffektiva marknader som inte når upp till fundamentala värden.

Ålder

Likt männen, dock med en mer distinkt skillnad, föredrar de yngre generationerna en hög risknivå i större utsträckning än de äldre generationerna. Samtidigt fann vi att de äldre generationerna i större omfattning än de yngre, föredrar en medelhög risknivå vilket kan medföra att äldre, vid sämre marknadsförhållanden är mer riskaverta vid investeringar (Nofsinger, 2017). Generationernas risknivåer reflekterades av deras reaktioner, då de äldre i större utsträckning än de yngre avstod från handel. Vi fann även ett annat samband till männen, då de yngre

generationerna visade upp ett större risktagande och optimism inför att köpa värdepapper vid sämre marknadsförhållanden (Shiller, 2003). Sett till motiveringarna var de äldre generationerna mer bestämda då de i större omfattning än de yngre angav att de avstått handel med sin placeringshorisont i åtanke.

Utbildning

Utifrån våra resultat visade sig ekonomisk utbildning ha större betydelse för föredragen risknivå, än högskoleutbildning där vi enbart kunde se skillnader inom grupperna snarare gentemot varandra. Av resultatet kunde vi se att majoriteten av ekonomerna föredrog hög risk och icke-ekonomer medelrisk. Även vid reaktion, dock enbart vid en världsnvyhet, såg vi skillnad mellan grupperna. Då högskoleutbildade men främst ekonomer köpte värdepapper i större utsträckning än sina motparter, dessutom visade sig ekonomerna vara mycket mer reaktiva än icke-ekonomer. Vi fann även att utbildning möjligtvis hänger ihop med hur flyktiga reaktionerna var mellan Covid-19 och Ukraina. Med det här i åtanke kan vi konstatera, utifrån våra resultat, att respondenterna utan högskoleutbildning eller ekonomisk utbildning har reagerat mer flyktigt i kontrast till de som hade någon av dessa utbildningar. Samtidigt fann vi samband mellan grupperna då alla, ekonom som icke-ekonom, högskoleutbildad som icke-högskoleutbildad, valde att avstå handel med hänvisning till sin investeringshorisont. Samtidigt motiverade både högskoleutbildade och ekonomer att de köpt värdepapper då dem såg en chans att tjäna pengar i större utsträckning än sina respektive motparter. Likt männen och yngre går detta beteende att hänvisa till tidigare forskning om optimism som Shiller (2003) talat om samt Sheifrins (2002) förklaring om att människan ofta tror att marknaden ska återhämta sig. Således kan vi även här argumentera för att både högskoleutbildade samt ekonomer är mer risktagande eller optimistiska vid sämre marknadsförhållanden, likt männen och de yngre generationerna (Kahneman & Tversky, 1979).

Hemvist

I segmentet fann vi att stadsborna i större utsträckning än sin motpart föredrog medelhög risknivå. Samtidigt var det fler som bodde utanför stad som föredrog låg risk i förhållande till stadsborna. Vidare angående reaktion var grupperna

samstämmiga, då båda valde i större omfattning att inte reagera på någon av världsnyheter, med undantag för Covid-19 där de båda grupperna var mer jämfördelade mellan att köpa och avstå handel. Även inom motivering hade grupperna starkare samband än skillnader då båda grupperna angav att de avstått handel med tanke på sin investeringshorisont. Således kan vi konstatera att det här segmentet erbjöd minst skillnader mellan grupperna.

6. Slutsatser

Utifrån vår analys kommer vi nu presentera våra fynd. Det är skillnad, sett till indexrörelse, mellan terrorattentatet på Drottninggatan och de övriga världsnyheter. Längden på händelsernas tidsförlopp tycks spela roll för långsiktig påverkan hos kapitalmarknaden. Vidare, teorier stämmer inte nödvändigtvis alltid överens med verkligheten. Vilket styrks genom respondentsvaren, då enbart reaktionerna för terrorattentatet på Drottninggatan motspeglade den förväntade reaktionen enligt den effektiva marknadshypotesen, i kombination med tydning av indexkurvorna.

Privatinvesterarnas reaktioner kan i mångt och mycket motiveras genom deras föredragna risknivå och tilltänkta placeringshorisont, vilket kan förklara den passivitet vi observerat i svaren. Vi har även utifrån experimentfrågorna sett att privatinvesterare vid antal situationer är begränsat rationella vid beslutsfattande, vilket även framkommer tydligare av segmenten.

Utifrån segmenten har vi funnit att män, yngre, främst ekonomer men även högskoleutbildade i viss mån, tenderar att vara mer riskbenägna eller optimistiska vid sämre marknadsförhållande, i kontrast till sina respektive motparter. Samtidigt visar både kvinnor och äldre personer en tendens av att undvika risk i större utsträckning. Utbildning verkar mestadels påverka personernas motiveringar men kan även ha viss betydelse för hur en privatinvesterare väljer att reagera vid aktiv handel. Samtidigt kan vi konstatera att hemvist inte alls tycks ha någon inverkan på hur en privatinvesterare reagerar eller motiverar sin reaktion vid världsnyheter.

Våra bidrag

Vi har i vår studie bidragit med en kartläggning kring hur svenska privatinvesterare reagerar på världsnyheter som inte ursprungligen är ekonomiskt betingade, vilket mycket av den tidigare forskningen är baserad på. Bland privatinvesterarna har vi även kunnat urskilja skillnader och likheter mellan olika grupper, vilket vi anser kan ligga till grund eller utgöra stöd för framtida studier av liknande art. Detta för att öka vår förståelse för dagens privatinvesterare som alltmer tycks reagera på kapitalmarknaden till följd av annat än enbart finansiell information. För övrigt har

vi även bidragit med insikter kring att teorier från tidigare forskning, så som den effektiva marknadshypotesen, inte nödvändigtvis stämmer in på dagens verklighet och därför behövs nya teorier formuleras.

6.1 Kritik till studie

Den här studien baserades på individers enkätsvar och därför vill vi nu lyfta fram eventuella fallgropar som kan relatera till vår enkätstudie: Vissa segmentgrupper vid variabeljämförelser visade sig vara antingen små eller mycket snedfördelade, vilket påverkar trovärdigheten för återspeglings av urvalet. Det ska även tilläggas att enkäten, bland annat, delades på en arbetsplats som är verksam inom banksektorn, vilket också kan ha påverkat studiens resultat. Enkätens utformning hade kunnat vara bättre, då vi misstänker att en andel av *vet ej* – svaren kan bero på att respondenter inte hade aktier, eller åldern inne, vid en viss världsnyhet och därför har vi undvikit att använda det här svarsalternativet i större utsträckning. Med tanke på vår erfarenhet och de resurser som stått till vårt förfogande, anser vi att segmenteringen ursprungligen varit alltför ambitiös, vilket i sin tur ledde till att vi i resultatdelen minskade segmenten för att ge tydligare representation av svaren. Det enkätverktyg som användes kunde inte tillgodose samtliga behov för studiens syfte, vilket orsakade bortfall av enkätsvar på vissa frågor, som följd av felaktiga svar. Det kan vara värt att lyfta fram det mänskliga minnet som fallgrop för studien, då privatinvesterarna blev ombudda att återge sina minnen från specifika tidpunkter för händelser som skett upp till fem år sedan. Slutligen har vi ingen möjlighet att säkerställa det faktum att privatinvesterarna faktiskt har svenska värdepapper.

6.2 Förslag på framtida studier

Sett till segmentens ursprungliga uppdelning samt antalet variabeljämförelser anser vi att studien hade varit som best lämpad i samband med ännu större urval, som svar på kritik till studien. För att bättre förstå samt skapa en helhetsbild av segmenten, hade jämförelser av ännu fler variabler varit till nytta, vilket inte var möjligt i vårt fall sett till tid och resurser. I stället för världsnyheter kan vår studie-modell i stället appliceras på andra tidsperioder, förslagsvis *årstider*, *valår* eller *ej*

och *högtider*. Slutligen har vi även förslag på framtida segment att utforska; vilken *bank* individen har, om de är *föräldrar eller inte* och vilket yrke de har; *ekonomiskt eller ej, teoretiskt eller praktiskt*.

7. Litteraturförteckning

- Alfredsson, M. (2000). *Bli rik på aktier*. Stockholm: Bokförlaget Forum.
- Alfredsson, M. (2002). *Aktier och fonder*. Stockholm: Bokförlaget forum.
- Allais, M. (1953). Le Comportement de l'Homme Rationell devant le Risque: Critique des Postulats et Axiomes de l'Ecole Americaine. *Econometrica* 21, 503-546.
- Anomali*. (08 2022). Hämtat från NE.se:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/anomali>
- Azzopardi, P. V. (2010). *Behavioral technical analysis*. Chippenham, UK: CPI Group Antony Rowe.
- Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2018). *Investments*. New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Dimock, M. (den 17 januari 2019). *Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins* . Hämtat från Pew Research Center:
<https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>
- Fagerfjäll, R. (2003). *Historiens största börsbubbla*. Stockholm: Aktiespararnas kunskap.
- Fama, E. (1970). Efficient Capital Market: A Review of Theory and Empirical Work. *The Journal of Finance*, 383-417.
- Griffith, J., Najand, M., & Shen, J. (2020). Emotions in the Stock Market. *Journal of Behavioral Finance*, 42-56.

Gyllenram, C. G. (2001). *Aktiemarknadens psykologi*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.

HUI Research & Agora. (Juni 2018). Hämtat från HUI: https://hui.se/wp-content/uploads/2019/11/Definitioner-av-stad-och-stadsk%C3%A4rna-2018.02.pdf?fbclid=IwAR2a_7E5hG5wSlrjXYzEfVTavWQ0c68ScAi1iSRhvbRW81Ld_PQ4puPDunY

Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica* , 263-292.

Kungliga Vetenskapsakademien. (den 9 Oktober 2017). *Richard H. Thaler: Integrating Economics with Psychology*. Hämtat från The Nobel Prize: <https://www.nobelprize.org/uploads/2018/06/advanced-economicsciences2017.pdf>

Le Bon, G. (1982). *The Crowd: A Study of the popular mind*. Atlanta: Cherokee publishing.

Nasdaq. (den 22 April 2022). *OMXSPI, OMX Stockholm PI*. Hämtat från Nasdaq: http://www.nasdaqomxnordic.com/index/historiska_kurser?Instrument=SE0000744195

Nehls, E. (2021). *Nybörjarens guide till vetenskapligt tänkande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Nofsinger, J. R. (2017). *The Psychology of investing*. New York, NY: Routledge.

Nowak, M. A., Page, K. M., & Sigmund, K. (2000). *Fairness Versus Reason in the Ultimatum Game*. Laxenburg, Österrike: International Institute for Applied Systems Analysis .

Shefrin, H. (2002). *Beyond Greed and Fear*. New York: Oxford University Press Inc.

- Shiller, R. J. (2000). *Irrational Exuberance*. United Kingdom: Princeton University Press.
- Shiller, R. J. (2003). From Efficient Markets Theory to Behavioral Finance . *Journal of Economic Perspectives* , 83-104.
- Thaler, R. H. (1980). Toward a Positive Theory of Consumer Choice. *Journal of Economic Behavior and Organization* 1, 39-60.
- Thaler, R. H. (2005). *Advances in Behavioral Finance*. New York, NY: Princeton university press.
- Von Neumann, J., & Morgenstern, O. (1944). *Theory of Games and Economic Behavior*. Princeton: NJ: Princeton University Press.
- Wedin, P. (den 13 Augusti 2016). *Historiska finanskriser*. Hämtat från Aktiespararna:
<https://www.aktiespararna.se/Artikelarkiv/Borsnotiser/2016/augusti/Historiska-finanskriser>
- Wärneryd, K. E. (2001). *Stock-Market Psychology*. United Kingdom: Edward Elgar publishing Limited.

8. Bilagor

8.1 Tabeller

8.1.1 Jämförelser, kön och reaktion

UKRAINA	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET
KVINNA	25,0%	2,8%	72,2%
MAN	36,8%	6,9%	56,3%

COVID-19	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET	VET EJ
KVINNA	27,8%	5,6%	66,7%	-
MAN	48,3%	6,9%	42,5%	2,3%

DROTTNINGGATAN	KÖPTE	GJORDE INGET	VET EJ
KVINNA	5,6%	86,1%	8,3%
MAN	4,6%	85,1%	10,3%

8.1.2 Jämförelser, kön och motivering

REAGERADE EJ (112)	RÅD FRÅN VÄN	GLÖMDE REAGERA	REFLEKTERADE EJ	VISSTE INTE	PLACERINGS- HORISONT	VET EJ
KVINNA (32)	3,1%	9,4%	18,8%	3,1%	59,4%	6,3%
MAN (80)	1,3%	1,3%	10,0%	5,0%	61,3%	21,3%

SÅLDE (15)	OBEROENDE	RÄDSLÅ FÖR FÖRLUST	MAXIMERA AVKASTNING	VET EJ
KVINNA (3)	66,7%	33,3%	-	-
MAN (12)	-	25,0%	66,7%	8,3%

KÖPTE (64)	RÅD FRÅN VÄN	OBEROENDE	CHANS TILL AVKASTNING	VET EJ
KVINNA (13)	7,7%	15,4%	76,9%	-
MAN (51)	-	9,8%	86,3%	3,9%

8.1.3 Jämförelser, ålder och reaktion

UKRAINA	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET
YNGRE	42,4%	3,3%	54,3%
ÄLDRE	12,1%	12,1%	75,8%

COVID-19	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET	VET EJ
YNGRE	53,3%	6,5%	38,0%	2,2%
ÄLDRE	15,2%	6,1%	78,8%	-

DROTTNINGGATAN	KÖPTE	GJORDE INGET	VET EJ
YNGRE	6,5%	81,5%	12,0%
ÄLDRE	6,1%	90,9%	3,0%

8.1.4 Jämförelser, ålder och motivering

REAGERADE EJ (112)	RÅD FRÅN VÄN	GLÖMDE REAGERA	REFLEKTERADE EJ	VISSTE INTE	PLACERINGS-HORISONT	VET EJ
YNGRE (81)	1,2%	3,7%	13,6%	6,2%	53,1%	22,2%
ÄLDRE (31)	3,2%	3,2%	9,7%	-	80,6%	3,2%

SÅLDE (15)	OBEROENDE	RÄDSLÅ FÖR FÖRLUST	MAXIMERA AVKASTNING	VET EJ
YNGRE (10)	20,0%	30,0%	40,0%	10,0%
ÄLDRE (5)	-	20,0%	80,0%	-

KÖPTE (66)	RÅD FRÅN VÄN	OBEROENDE	CHANS TILL AVKASTNING	VET EJ
YNGRE (58)	3,4%	8,6%	84,5%	3,4%
ÄLDRE (8)	-	25,0%	75,0%	-

8.1.5 Jämförelser, utbildning och reaktion

UKRAINA	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET
HÖGSKOLEUTBILDAD	38,1%	4,8%	57,1%
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD	26,8%	7,3%	65,9%

UKRAINA	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET
HAR EKONOMISK UTBILDNING	44,8%	4,5%	50,7%
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING	22,8%	7,0%	70,2%

COVID-19	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET	VET EJ
HÖGSKOLEUTBILDAD	42,9%	6,0%	48,8%	2,4%
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD	43,9%	7,3%	48,8%	-

COVID-19	KÖPTE	SÅLDE	GJORDE INGET	VET EJ
HAR EKONOMISK UTBILDNING	41,8%	6,0%	52,2%	-
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING	45,6%	7,0%	43,9%	3,5%

DROTTNINGGATAN	KÖPTE	GJORDE INGET	VET EJ
HÖGSKOLEUTBILDAD	6,0%	86,9%	7,1%
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD	7,3%	78,0%	14,6%

DROTTNINGGATAN	KÖPTE	GJORDE INGET	VET EJ
HAR EKONOMISK UTBILDNING	7,5%	86,6%	6,0%
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING	5,3%	80,7%	14,0%

8.1.6 Jämförelser, utbildning och motivering

REAGERADE EJ (112)	RÅD FRÅN VÄN	GLÖMDE REAGER A	REFLEKTERADE EJ	VISSTE INTE	PLACERINGS- HORISONT	VET EJ
HÖGSKOLEUTBILDAD (76)	2,6%	5,3%	13,2%	5,3%	60,5%	13,2%
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD (36)	-	-	11,1%	2,8%	61,1%	25,0%

REAGERADE EJ (111)	RÅD FRÅN VÄN	GLÖMDE REAGERA	REFLEKTERADE EJ	VISSTE INTE	PLACERINGS- HORISONT	VET EJ
HAR EKONOMISK UTBILDNING (60)	3,3%	3,3%	10,0%	5,0%	63,3%	15,0%
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING (51)	-	3,9%	15,7%	3,9%	56,9%	19,6%

SÅLDE (15)	OBEROENDE	RÄDSLÅ FÖR FÖRLUST	MAXIMERA AVKASTNING	VET EJ
HÖGSKOLEUTBILDAD (8)	12,5%	-	87,5%	-
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD (7)	14,3%	57,1%	14,3%	14,3%

SÅLDE (15)	OBEROENDE	RÄDSLÅ FÖR FÖRLUST	MAXIMERA AVKASTNING	VET EJ
HAR EKONOMISK UTBILDNING (10)	-	16,7%	83,3%	-
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING (5)	22,2%	33,3%	33,3%	11,1%

KÖPTE (66)	RÅD FRÅN VÄN	OBEROENDE	CHANS TILL AVKASTNING	VET EJ
HÖGSKOLEUTBILDAD (45)	2,2%	6,7%	91,1%	-
EJ HÖGSKOLEUTBILDAD (21)	4,8%	19,0%	66,7%	9,5%

KÖPTE (66)	RÅD FRÅN VÄN	OBEROENDE	CHANS TILL AVKASTNING	VET EJ
HAR EKONOMISK UTBILDNING (38)	-	5,3%	94,7%	-
SAKNAR EKONOMISK UTBILDNING (28)	7,1%	17,9%	67,9%	7,1%

8.1.7 Jämförelser, hemvist och motivering

REAGERADE EJ (112)	RÅD FRÅN VÄN	GLÖMDE REAGERA	REFLEKTERADE EJ	VISSTE INTE	PLACERINGS- HORISONT	VET EJ
STAD (60)	2,5%	3,7%	6,2%	4,9%	66,7%	16,0%
UTANFÖR STAD (51)	-	3,2%	29,0%	3,2%	45,2%	19,4%

8.2 Enkätfrågor

8.2.1 Presentationsfrågor

1. Investerar/sparar du i svenska värdepapper? *

Ja

Nej

2. Jag identifierar mig som? *

Man

Kvinna

Vill ej uppge

3. Hur gammal är du? (svara endast med siffror) *

Kort svarstext

---

4. Jag bor i/på? *

Landsbygd < 200 personer

Tätort 200 - 9 999 personer

Stad > 10 000 personer

5. Vad är din högsta utbildningsnivå (pågående utbildning räknas) *

Universitet/högskola

Yrkehögskola

Gymnasium/Komvux

Grundskola (åk 1-9)

6. Har du någon form av ekonomiskt inriktad utbildning? *

- Ja
- Nej
- Vet ej

7. Vilken typ av värdepapper, sett till antal, har du investerat mest i? (Om du har jämfördelat antalet mellan 2 eller 3 alternativ, välj fler än ett alternativ) *

- Fonder
- Aktier
- Andra värdepapper "ex. derivat eller obligationer" (kryptovalutor tillhör ej denna kategori)
- Vet ej

8. Om du fick uppskatta, hur många aktier, fonder samt andra värdepapper har du sammanlagt? (dvs hur stor är hela din portfölj sett till antal) *

- 1-5 st
- 6-11 st
- 12-17 st
- 18-23 st
- 24-29 st
- + 30 st
- Vet ej

Hur ser din portfölj ut?

Vid kommande tre frågor (9-11) skall fördelningen av kapital i fonder, aktier och "andra värdepapper" fördelas om 100 %. Du skall alltså på ett ungefär återge hur din fördelning ser ut, sett till kapital, vid svarsalternativen nedan.

Exempelvis: Väljer du 50 % fonder har du 50 % kvar att fördela mellan aktier och andra värdepapper. Givetvis kan du ange 0 % om du inte investerar i ett visst värdepapper.

9. Hur stor andel av dina investeringar, sett till kapital, består av fonder? (uppskattningsvis) *

- 0 %
- 10 %
- 20 %
- 30 %
- 40 %
- 50 %
- 60 %
- 70 %
- 80 %
- 90 %
- 100 %

10. Hur stor andel av dina investeringar, sett till kapital, består av aktier? (uppskattningsvis) *

- 0 %
- 10 %
- 20 %
- 30 %
- 40 %
- 50 %
- 60 %
- 70 %
- 80 %
- 90 %
- 100 %

11. Hur stor andel av dina investeringar, sett till kapital, består av "andra värdepapper"? (uppskattningsvis) *

- 0 %
- 10 %
- 20 %
- 30 %
- 40 %
- 50 %
- 60 %
- 70 %
- 80 %
- 90 %
- 100 %

12. Vilka källor använder du som underlag för dina investeringsbeslut? (du kan välja mer än ett alternativ) *

- Forum
- Influencers
- Bolagsrapporter
- Vänner/bekantas rekommendationer
- Egna beräkningar
- Nyhetsrapportering (TV, tidning, radio)
- Podcast
- Ingen informationssökning
- Jag förvaltar inte mitt sparande/investerande själv

13. Vilken riskkategori föredrar du? *

- Hög
- Mellan
- Låg
- Vet ej

14. Vad är din placeringshorisont? *

- Helt/mestadels långsiktigt
- Helt/mestadels kortsiktigt
- Blandat
- Vet ej

8.2.2 Experimentfrågor

15. Anser du dig vara en skicklig privatinvesterare? *

- Ja
- Nej
- Har ingen åsikt

16. Anser du dig vara rationell vid beslutsfattande? *

- Ja
- Nej
- Vet ej

17. Du och jag ska dela på 1000 kr och min uppgift är att fördela pengarna. Jag får fördela pengarna hur jag vill, men det finns en hake. Om du väljer att tacka nej till mitt bud så får ingen av oss pengar. Jag erbjuder dig 50 kr av de 1000 kr som tilldelats, alltså får jag 950 kr och du 50 kr. Hade du accepterat erbjudandet? *

- Ja
- Nej

18. Om du hade fått välja mellan att få 1000 kr idag eller dubbelt så mycket om 1 år. Vad hade du valt? *

- 1000 kr idag
- Dubbelt så mycket om ett år

19. Brukar du spela om pengar? (Exempelvis: Online casino, fotboll, hästar) *

- Ja
- Nej

20. Betalar du för någon försäkring? (Exempelvis: Sak- eller livförsäkring) *

- Ja
- Nej

8.2.3 Nyhetsfrågor

Kommande frågor kommer att handla om tre stora nyhetsrapporteringar, varpå vi önskar att ni försöker återge era minnen kring händelserna. Tidpunkterna avser när nyheten var som mest aktuell, vilket också anges i frågan.

21. Vilken känsla upplevde du mest angående nyheten att Ukraina invaderats? (Februari-mars 2022) *

- Oberörd
- Upplevde rädsla
- Upplevde stress
- Upplevde ilska
- Vet ej

22. Valde du att agera på den svenska kapitalmarknaden efter att du nåddes av nyheten gällande Ukraina?(Februari-mars 2022) *

- Ja, jag sålde
- Ja, jag köpte
- Nej, jag gjorde inget
- Vet ej

23. Vilken känsla upplevde du mest angående nyheten att Covid-19 kommit till Sverige? (Februari-mars 2020) *

- Oberörd
- Upplevde rädsla
- Upplevde stress
- Upplevde ilska
- Vet ej

24. Valde du att agera på den svenska kapitalmarknaden efter att du nåddes av nyheten gällande Covid-19? (Februari-mars 2020) *

- Ja, jag sålde
- Ja, jag köpte
- Nej, jag gjorde inget
- Vet ej

25. Vilken känsla upplevde du mest angående nyheten att terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm hade skett? (7 april 2017) *

- Oberörd
- Upplevde rädsla
- Upplevde stress
- Upplevde ilska
- Vet ej

26. Valde du att agera på den svenska kapitalmarknaden efter att du nåddes av nyheten gällande terrorattentatet på Drottninggatan? (7 april 2017) *

- Ja, jag sålde
- Ja, jag köpte
- Nej, jag gjorde inget
- Vet ej

Följande tre frågor (27-29) är inte obligatoriska, utan ska enbart besvaras beroende på tidigare svar.

27. Om du valde att inte agera (=Nej, jag gjorde inget) efter en eller flera av nyheterna, hur kommer det sig tror du?

- Jag reflekterade inte över att mitt sparande skulle/kunde påverkas
- Jag visste inte vad jag skulle göra
- Med tanke på min placeringshorisont fanns det inget behov
- Jag glömde att agera och tyckte sen att det var försent
- En vän/bekant avrådde mig från att göra något
- Vet ej

28. Om du valde att sälja (=Ja, jag sålde) efter en eller flera av nyheterna, hur kommer det sig tror du?

- Jag var rädd för att förlora pengar
- Jag ville maximera min avkastning innan en eventuell kursnedgång
- En bekant/vän gav mig rådet att sälja
- Jag sålde, men det hade inget med nyheten/nyheterna att göra
- Vet ej

29. Om du valde att köpa (=Ja, jag köpte) efter en eller flera av nyheterna, hur kommer det sig tror du?

- Jag såg en chans att tjäna pengar
- En vän/bekant gav mig rådet att köpa
- Jag köpte, men det hade inget med nyheten/nyheterna att göra
- Vet ej

30. Upplevde du att ekonomiska nyhetsrapporteringar ökade vid en eller flera av händelserna? *

- Ja
- Nej
- Vet ej